

**PRIJEDLOG
NOVI TEKST**

Bosna i Hercegovina

Vijeće ministara

Strategija protivminskog djelovanja

Bosne i Hercegovine

revidirani dokument

za period 2025 - 2027.godina

2024. godine

SADRŽAJ

1.	Lista skraćenica	2
2.	Strategija protivminskog djelovanja Bosne i Hercegovine	4
3.	Vizija	5
4.	Misija	5
5.	Strateški ciljevi	5
6.	Metodologija	6
7.	Rasprostranjenost i uticaj kontaminacije	7
8.	Rani protivminski odgovor i program protivminskog djelovanja Bosne i Hercegovine	10
9.	Kontinuirano unapređenje protivminskog djelovanja	11
10.	Obaveze koje proizilaze iz međunarodnih konvencija	12
10.1.	Konvencija o zabrani upotrebe, stvaranja zaliha, proizvodnje i prijenosa protivpješadijskih mina i o njihovom uništavanju	12
10.2.	Konvencija o kasetnoj municiji	13
10.3.	Konvencija o zabrani ili ograničenoj upotrebi određenog konvencionalnog oružja	13
10.4.	Konvencija o pravima osoba sa invaliditetom	13
11.	Protivminsko djelovanje i održiv razvoj	14
12.	Rod i različitost	17
13.	Ključni principi i pretpostavke	18
14.	Strateški ciljevi	18
14.1.	Upravljanje informacijama	19
14.2.	Domaća odgovornost i komunikacije	22
14.3.	Izviđanje i čišćenje	24
14.4.	Mjere upozoravanja na mine	30
14.5.	Pomoć žrtvama mina	34
15.	Upravljanje preostalom kontaminacijom	37
16.	Provođenje Strategije	37
17.	Praćenje, revizija i evaluacija Strategije	38
18.	Prilozi	39

1. Lista skraćenica

APMBC - Konvencija o zabrani upotrebe, stvaranja zaliha, proizvodnje i prijenosa protivpješadijskih mina i o njihovom uništenju

PP - Protivpješadijski

PT - Protivtenkovski

BHMAC - Centar za uklanjanje mina u Bosni i Hercegovini

BiH - Bosna i Hercegovina

CCM - Konvencija o kasetnoj municiji

CCW - Konvencija o određenom konvencionalnom oružju

POPO - Potvrđena opasna površina

CPDBH - Vijeće za osobe sa invaliditetom Bosne i Hercegovine

CRPD - Konvencija o osobama sa invaliditetom

EOD - Uništavanje minsko-eksplozivnih sredstava

ESZR - Eksplozivna sredstva zaostala iz rata

EU - Evropska unija

EUFOR - Snage Evropske unije

FBiH - Federacija Bosne i Hercegovine

GFAP - Opći okvirni sporazum za mir

GICHD - Međunarodni centar za humanitarno deminiranje iz Ženeve

GPMD - Program rodne ravnopravnosti u protivminskom djelovanju

HI - Handicap International

IFOR - Snage za provođenje mira u Bosni i Hercegovini

IMAS - Međunarodni standardi za protivminske akcije

IM - Upravljanje informacijama

IEBL - Međuentitetska linija razgraničenja

LIS - Istraživanje uticaja mina

MCP - Ministarstvo civilnih poslova Bosne i Hercegovine

MO - Ministarstvo odbrane Bosne i Hercegovine

MLJPI - Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine

UM - Upozoravanja na mine

NVO - Nevladina organizacija

NMAS - Standardi za protivminske akcije Bosne i Hercegovine

NPA - Norveška narodna pomoć

NTI - Netehničko izviđanje

PIC - Vijeće za provođenje mira

PWD - Osobe sa invaliditetom

RS - Republika Srpska

SADD - Podaci razvrstani po spolu i dobi

SOPO - Sumnjiva opasna površina

SOP - Standardne operativne procedure

TI - Tehničko izviđanje

UN - Ujedinjene nacije

UNDP - Razvojni program Ujedinjenih nacija

UNMAC - Centar za uklanjanje mina Ujedinjenih nacija

VA - Pomoć žrtvama

KOT - Koordinaciono tijelo za pomoć žrtvama mina

UDAS - Udruženje amputiraca Republike Srpske

OSI - Osobe sa invaliditetom

MAG - Mines Advisory Group

2. Strategija protivminskog djelovanja Bosne i Hercegovine

Strategija protivminskog djelovanja Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Strategija) predstavlja viziju, misiju, strateške i operativne ciljeve programa protivminskog djelovanja Bosne i Hercegovine za period 2025-2027.godina. Krajnje stanje kojem se teži su izvršene obaveze Bosne i Hercegovine u pogledu izviđanja i čišćenja prema Konvenciji o zabrani upotrebe, stvaranja zaliha, proizvodnje i transporta protivpješadijskih mina i o njihovom uništenju.

Prva Strategija protivminskog djelovanja Bosne i Hercegovine donesena je za period 2002-2009.godina. Prilikom prve revizije Strategije zaključeno je da su strateški ciljevi preoptimistični i predložen je realniji cilj: „zemlja bez uticaja mina do 2009.godine“. Međutim, ubrzo je postalo očigledno da ni ovaj cilj nije realan i da Bosna i Hercegovina treba podnijeti zahtjev za produženje roka određenog za uništavanje protivpješadijskih mina, prema članu 5. Otavske konvencije. Zbog toga je izrada druge Strategije protivminskog djelovanja Bosne i Hercegovine za period 2009 - 2019.godina, bila povezana s prvim zahtjevom za produženje roka prema članu 5. Otavske konvencije. Vijeće ministara Bosne i Hercegovine je 2008.godine usvojilo Strategiju protivminskog djelovanja Bosne i Hercegovine za period 2009-2019.godina.

Centar za uklanjanje mina u Bosni i Hercegovini (u daljem tekstu: BHMACH) proveo je prvu od tri planirane revizije Strategije 2012. i 2013. godine (druge dvije revizije trebale su biti provedene u 2015. odnosno 2017. godine). Tokom revizije provedene 2012.godine, utvrđen je nedostatak finansijskih sredstava kao jedan od glavnih razloga za spor napredak Bosne i Hercegovine ka ostvarenju svojih strateških ciljeva u segmentu čišćenja. Zaključci revizije iz 2012.godine dostavljeni su Komisiji za deminiranje u Bosni i Hercegovini u martu 2013.godine, ali ih Vijeće ministara Bosne i Hercegovine nikada nije zvanično usvojilo. Komisija za deminiranje u Bosni i Hercegovini je u martu 2016. godine prihvatila rezultate druge revizije iz 2015.godine, s tim da ih Vijeće ministara Bosne i Hercegovine nije usvojilo.

Analizirajući nedostatke i rizike s kojima se Bosna i Hercegovina susreće u ispunjavanju svojih obaveza na najefikasniji i najdjelotvorniji način u odnosu na raspoložive deminerske kapacitete, donesena je Strategija protivminskog djelovanja za period 2018-2025. godine. Strategija je usvojena od Vijeća ministara Bosne i Hercegovine na 176. sjednici održanoj 5. 8. 2019. godine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“ broj: 70/19). S obzirom na nemogućnost izvršenja obaveza u zadatom roku, Bosni i Hercegovini odobren je zahtjev za produženje roka za implementaciju obaveza po Konvenciji o zabrani proizvodnje, upotrebe, skladištenja i transfera PP mina. Novi rok za ispunjenje obaveza je mart 2027. godine, zbog čega se krenulo u proceduru izrade revidiranog dokumenta.

Cilj revidiranog dokumenta jeste da se na najefikasniji i najdjelotvorniji način sačini plan aktivnosti i definišu koraci koji će se preduzeti u okviru odobrenog roka za izvršenje obaveza, kako bi se Bosna i Hercegovina približila cilju izvršenja obaveza u pogledu izviđanja i čišćenja prema Konvenciji o zabrani upotrebe, stvaranja zaliha, proizvodnje i transporta protivpješadijskih mina i o njihovom uništenju. Bosna i Hercegovina je izuzetno zahvalna svim donatorima koji su godinama velikodušno podržavali program protivminskog djelovanja, među kojima su Sjedinjene Američke Države (SAD), Njemačka, Norveška, Švicarska, Nizozemska, Kanada, Slovenija, Japan, Republika Češka, Turska, Italija, Irska, Evropska unija (EU) i Razvojni program Ujedinjenih nacija (UNDP).

Izrazi koji su radi preglednosti, u ovom dokumentu, dati u jednom gramatičkom rodu bez diskriminacije se odnose i na muškarce i na žene.

3. Vizija

Bosna i Hercegovina bez mina i eksplozivnih sredstava zaostalih iz rata, u kojoj će maloljetne i punoljetne ženske i muške osobe obavljati aktivnosti neophodne za život bez opasnosti po vlastitu sigurnost i u kojoj će žrtve mina i eksplozivnih sredstava zaostalih iz rata biti integrirane u društvo i u potpunosti uživati svoja prava.

4. Misija

Razviti efikasan i djelotvoran program protivminskog djelovanja u Bosni i Hercegovini, koji će omogućiti sigurno korištenje zemljišta i zadovoljiti potrebe ugroženih zajednica, putem dobro koordiniranih i djelotvorno izdanih zadataka za izviđanje i čišćenje, te putem mjera upozoravanja na mine i pružanja pomoći žrtvama mina/ESZR.

5. Strateški ciljevi

Strategija predviđa pet strateških ciljeva; za svaki strateški cilj postavljeno je nekoliko operativnih ciljeva, polazišta, pokazatelja i ciljanih stanja kao indikatora ostvarenja operativnih ciljeva.

1. Procedure kvalitetnog upravljanja informacijama osiguravaju prikupljanje, pohranjivanje, analizu i razmjenu relevantnih informacija, kao i njihovo korištenje za efikasno i djelotvorno planiranje, postavljanje prioriteta, izdavanje zadataka i provođenje protivminskih akcija.
2. Program protivminskog djelovanja Bosne i Hercegovine promoviran je u zemlji i na međunarodnom nivou, kako bi se povećala njegova vidljivost i unaprijedile odgovornosti, predanost i podrška države.
3. Veličina i uticaj problema kontaminiranosti minama/ESZR precizirani su i potvrđeni; problem se rješava u skladu sa standardima za protivminske akcije Bosne i Hercegovine, pri čemu se osigurava vraćanje sigurnih površina ugroženim zajednicama na korištenje.
4. Sigurno ponašanje promovira se kroz mjere upozoravanja na mine koje su rodno osjetljive i uvažavaju različitosti kako bi se smanjio broj nesreća izazvanih minama/ESZR i podržale sigurne i održive aktivnosti neophodne za život.
5. Sve žrtve mina/ESZR sudjeluju u društvu na jednakim osnovama s drugima; njihove potrebe su identificirane i zadovoljene, a njihove egzistencijalne prilike unaprijeđene kroz pomoć utemeljenu na pravima i koja uvažava različitosti.

Da bi osigurala da Bosna i Hercegovina blagovremeno ispunjava svoje obaveze u pogledu čišćenja mina/ESZR, država će blagovremeno poduzeti mjere i aktivnosti na produženju roka određenog za uništavanje protivpješadijskih mina prema članu 5. Otavske konvencije i osigurati poštivanje i primjenu usvojenih standarda za protivminske akcije i standardnih operativnih procedura Bosne i Hercegovine. Osim toga, Bosna i Hercegovina će osigurati potpuno provođenje procesa vraćanja površina na upotrebu, što će rezultirati djelotvornijim operacijama izviđanja i čišćenja. BHMACE se obavezuje da će voditi računa da se kroz kvalitetno upravljanje informacijama prikupljaju, pohranjuju, analiziraju i razmjenjuju sve relevantne informacije te da se koriste u svrhu efikasnog i djelotvornog planiranja, određivanja prioriteta, izdavanja zadataka i provođenja protivminskih akcija.

U svemu tome, princip održivosti je od ključnog značaja; on je posebno bitan za operativne ciljeve koji se odnose na upozoravanje na mine i pomoć žrtvama mina/ESZR, kao i za integraciju mjera upozoravanja na mine u obrazovne sisteme i pomoć žrtvama mina/ESZR u šire mehanizme zaštite osoba sa invaliditetom, zdravstvene i druge zaštite, uviđajući da će se te aktivnosti nastaviti i nakon što budu ispunjene obaveze čišćenja mina/ESZR u skladu sa Konvencijama koje je ratifikovala Bosna i Hercegovina.

Bosna i Hercegovina će promovirati svoj program protivminskog djelovanja u zemlji i na međunarodnom nivou, nastojeći da unaprijedi transparentnost i vidljivost programa te promovira veću odgovornost, predanost i podršku države (uključujući i finansijsku podršku). Realizacija Strategije će se kontinuirano pratiti i revidirati da bi se osigurala njena kontinuirana relevantnost, omogućilo identificiranje prednosti i nedostataka programa i omogućilo BHMAC-u i partnerima da rješavaju probleme, unaprijede učinak, nadgrade ostvareni uspjeh i prilagode Strategiju promjenjivim okolnostima.

6. Metodologija

Strategija protivminskog djelovanja Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Strategija) sadrži sljedeće ključne dijelove: sažet prikaz uzroka i obima problema mina/ESZR, sažet prikaz ključnih humanitarnih, socioekonomskih i ekoloških uticaja mina/ESZR; opis kapaciteta i glavnih nosilaca aktivnosti; i kratak prikaz ključnih postignuća. Također su kratko obrađene i određene prednosti i nedostaci programa, kao i mogućnosti, prijetnje i rizici.

Nakon toga su obrađeni aspekti roda i različitosti u protivminskim akcijama i povezanost između protivminskog djelovanja i razvoja kao područja od strateškog značaja za program protivminskog djelovanja. Vizija i misija Strategije su definirane prije definicije pet strateških ciljeva i pratećih operativnih ciljeva, polazišta, ciljanih stanja i pokazatelja. Strategija se ukratko osvrće i na upravljanje preostalom kontaminacijom i završava ključnim obavezama u pogledu praćenja, evaluacije i revidiranja Strategije. U skladu s međunarodnom dobrom praksom, revizija Strategije je urađena kroz participatoran proces koji je obuhvatio cijeli niz domaćih i međunarodnih aktera.

BHMAC je održao prvu radionicu za reviziju Strategije u Sarajevu u martu 2024. godine, na kojoj su sudjelovali svi relevantni akteri.

Osnovni cilj ove radionice bio je:

1. Precizirati obim, prirodu i uticaj problema mina
2. Identificirati ključne prednosti, nedostatke, mogućnosti i prijetnje vezane za program protivminskog djelovanja
3. Precizirati glavne nosioce aktivnosti, njihove uloge, uticaj, kapacitete i ograničenja
4. Analizirati viziju i misiju, revidirati strateške i operativne ciljeve programa protivminskog djelovanja
5. Definirati željene rezultate programa protivminskog djelovanja
6. Objasniti način na koji će se postići rezultati

Uvidjevši potrebu za nastavkom konsultacija, BHMAC je u maju 2024.godine organizovao radne sesije po grupama za svaki od pet strateških ciljeva. Relevantni akteri su na sesijama razmatrali predstavljeni nacrt strateških i operativnih ciljeva, polazišta, pokazatelja i ciljanih stanja. Nakon toga je revidiran strateški dokument i dostavljen svim akterima na komentar prije dostavljanja dokumenta

Komisiji za deminiranje i Vijeću ministara Bosne i Hercegovine na usvajanje. Lista učesnika u postupku revizije Strategije data je u Prilogu IV.

7. Rasprostranjenost i uticaj kontaminacije

Na osnovu informacija zaraćenih strana, prema prvim procjenama Bosne i Hercegovine, površina kontaminirana minama/ESZR se prostirala na 4.200 km² (8,2 posto ukupne teritorije Bosne i Hercegovine), a broj minskih polja iznosio je 19.057.¹

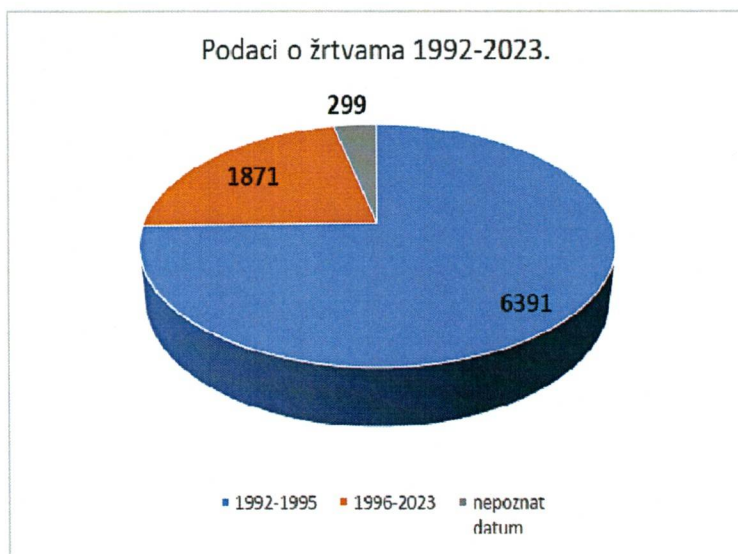
Handicap International (HI) je proveo istraživanje uticaja mina u Bosni i Hercegovini u periodu 2002-2003. i identificirao 1.480 zajednica pod uticajem mina. Opštom procjenom minske situacije u Bosni i Hercegovini 2015. godine identificirano je 1.369 ugroženih zajednica pod uticajem mina/ESZR sa ukupno 517.000 ugroženih stanovnika ili oko 14% od ukupnog broja stanovnika Bosne i Hercegovine. Od ukupnog broja ugroženih zajednica, 111 ili 18% je kategorizirano kao zajednice pod visokim uticajem. Opštom procjenom iz 2015. godine identificirano je 60 zajednica kontaminiranih kasetnom municijom, od čega 50% zajednica ima kombinovanu kontaminiranost minama/ESZR i kasetnom municijom. Kriterij za određivanje nivoa uticaja mina/ESZR na zajednicu izračunat je na osnovu omjera procijenjenog broja stanovnika, prema preliminarnim rezultatima popisa stanovništva iz 2013. godine, veličine sumnjive opasne površine, kao i veličine površine ugrožene zajednice. BHMACH je sa projektnim partnerima Oružane snage Bosne i Hercegovine (OS Bosne i Hercegovine) i Norveška narodna pomoć u Bosni i Hercegovini (NPA) u 2020. godini realizovao aktivnosti u sklopu projekta pod nazivom: „Opća procjena minski sumnjivih područja u Bosni i Hercegovini 2018 - 2019“ finansiranog od Evropske unije.

(EU) preko Instrumenta za doprinos stabilnosti i miru (IcSP). Na dan završetka projekta (15. 5. 2020.), ukupna veličina minski sumnjive površine iznosila je 966 km², od čega su na 35 km² u progresu operativne aktivnosti deminerskih organizacija. Kroz projekat su obrađeni podaci za 143 opštine. Minska opasnost potvrđena je u 118 opština. Procijenjeno je postojanje 180.000 komada mina. Kroz procjenu je formirano ukupno 478 minski sumnjivih površina (MSP) kao logičkih teritorijalnih cjelina za zadatke vraćanja zemljišta. Prosječna veličina novoformiranih MSP-a iznosi 1,94 km². U periodu realizacije projekta, minski sumnjiva površina smanjena je za 103 km². Utvrđeno je 189 MSP-a sa visokim nivoom rizika, 274 sa srednjim nivoom i 15 sa niskim nivoom rizika. Izvršena je procjena nivoa uticaja rizika za 1.421 ugroženu zajednicu. Polazna osnova u okviru ovog projekta bila je 1.369 ugroženih zajednica. Prema procjeni, visoki nivo uticaja ima 259 ugroženih zajednica, srednji nivo 212 zajednica i niski nivo 950 zajednica. Prikupljen je podatak o 264.011 domaćinstava u ugroženim zajednicama. Od tog broja, 32.109 domaćinstava izloženo je direktnom riziku. Ukupan broj stanovnika koji živi u ugroženim zajednicama je 845.163 (92.817 dječaka, 87.990 djevojčica, 328.842 muškaraca i 335.514 žena). Direktno je ugroženo 132.803 stanovnika (14.611 dječaka, 13.772 djevojčica, 49.073 muškaraca i 55.347 žena).

Analiza podataka o žrtvama mina/ESZR u Bosni i Hercegovini pokazuje da su obrasci nastanka nesreća uveliko sezonske prirode, sa najvećim brojem nesreća u jesen i proljeće kada su u toku poljoprivredni radovi i prikupljanje ogrjevnog drveta. Drugi najveći uzrok nesreća je sakupljanje

¹ Zahtjev BiH za produženje roka prema članu 5. Otavske konvencije, juni 2008

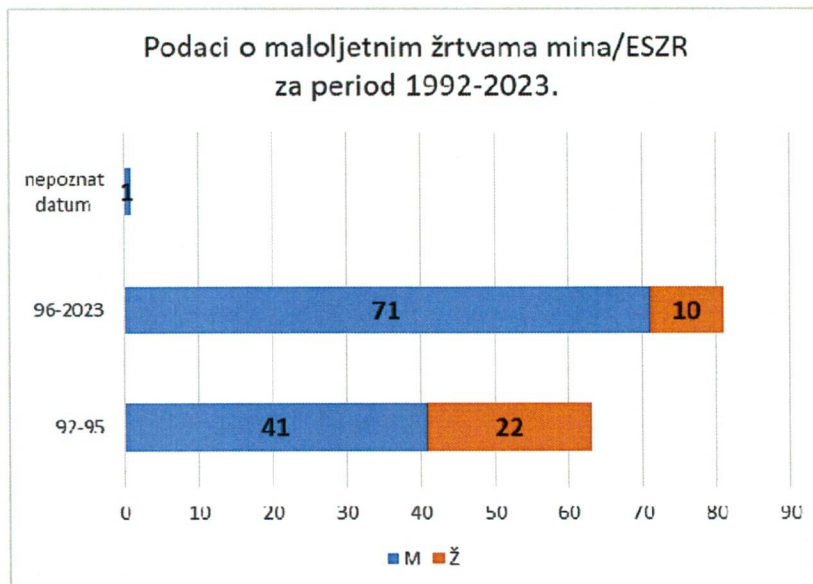
sekundarnih sirovina od ekonomske vrijednosti. Analiza podataka o žrtvama mina/ESZR pokazuje visoko rodno određen obrazac u kojem punoljetni muškarci konsistentno predstavljaju najugroženiju skupinu kao direktne žrtve. U periodu 1992–2023. u Bosni i Hercegovini je evidentirano ukupno 8.471 žrtva mina/ESZR. Najveći broj smrtnih slučajeva prouzrokovan je eksplozijom protivpješadijske rasprskavajuće odskočne mine jugoslovenske proizvodnje PROM-1.

U toku rata (1992 – 1995.) u Bosni i Hercegovini je registrirano ukupno 6.391 žrtava mina/ESZR, od čega 425 ženskih osoba, 5.964 muškaraca, i 2 nepoznate osobe po spolu. U toku poslijeratnog perioda (1996 - 2023.) u Bosni i Hercegovini su registrirane ukupno 1.781 žrtve mina/ESZR, od čega 165 punoljetnih ženskih osoba, 1.615 osoba muškog pola i 1 nepoznata osoba po spolu.

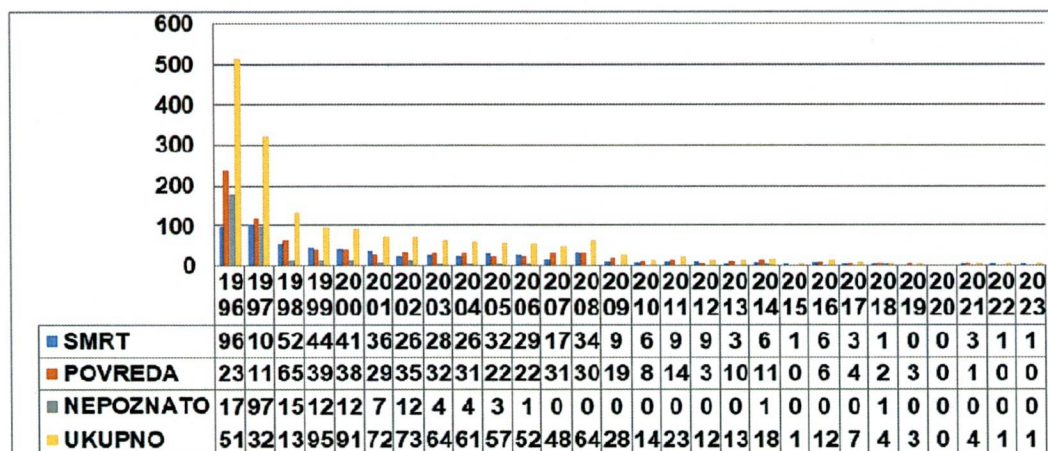
U Bosni i Hercegovini desile su se 134 deminerske nesreće, od toga 53 deminera su smrtno stradala, a 81 deminer je zadobio teže i lakše povrede.

Grafikon u daljnjem tekstu pokazuje podatke o maloljetnim žrtvama mina /ESZR za period od 1992.do 2023. godine razvrstane po spolu.

Analiza podataka o žrtvama mina koju je proveo BHMACH pokazuje da se velika većina nesreća dešava kada muške osobe zalaze u poznata opasna područja radi egzistencijalnih potreba. Iako je važno uočiti da odrasli muškarci čine veliku većinu žrtava mina/ESZR, vrlo je bitno znati da, kada god se dogodi nesreća u kojoj smrtno strada ili zadobije teške povrede hranitelj porodice, drugi članovi porodice (koji se ponekad nazivaju „indirektnim žrtvama“) su generalno u velikoj mjeri ugroženi s obzirom na to da se odgovornost za zaradu i staranje o porodici često uveliko mijenja. Također je bitno shvatiti i psihološke i psiho-socijalne posljedice po preživjele žrtve mina i ugrožene članove porodice te voditi računa da su njihove potrebe u tom smislu obuhvaćene uslugama pomoći žrtvama mina.

Grafikon u daljnjem tekstu prikazuje podatke žrtava mina za period od 1996. do 2023. godine.

8. Rani protivminski odgovor i program protivminskog djelovanja Bosne i Hercegovine

Protivminske akcije su u Bosni i Hercegovini počele ubrzo nakon završetka rata u Bosni i Hercegovini krajem 1995. godine, kada je Dejtonski mirovni sporazum² stupio na snagu, čime su okončane troipogodišnje intenzivne borbe. U skladu sa Općim okvirnim sporazumom za mir, raspoređene su multilateralne vojne snage – Snage za provođenje mira (IFOR)³ – primarno sa vojnim mandatom (sekundarna odgovornost snaga odnosila se na praćenje operacija čišćenja kopnenih mina koje su provodile entitetske vojske). Na samom početku, mnogobrojni nosioci aktivnosti bili su uključeni u veliki broj inicijativa, uključujući i deminiranje koje su u određenoj mjeri provodile tri entitetske vojske pod nadzorom IFOR-a. Zbog straha od rasprostranjene kontaminacije minama/ESZR, a svjesno ograničenosti sredstava iz domaćih izvora potrebnih za rješavanje ovog problema, Vijeće ministara Bosne i Hercegovine je od Ujedinjenih nacija (UN) zatražilo pomoć u aktivnostima deminiranja. Tako je u Sarajevu 1996. godine formiran Centar za uklanjanje mina Ujedinjenih nacija (UNMAC), koji je bio nadležan za koordiniranje procesa protivminskog djelovanja.

Američko Ministarstvo vanjskih poslova (State Department) angažiralo je kompaniju RONCO kao podršku UNMAC-u u uspostavi tri regionalna centra, obuci deminera i uvođenju pasa za otkrivanje mina i eksploziva. Norveška narodna pomoć (NPA) također je uspostavila obiman program deminiranja i obezbijedila obuku.

1997. godine Evropska komisija je obezbijedila opremu i obuku za deminere i timove za uništavanje eksplozivnih sredstava (EOD timove), dok je Vojska Sjedinjenih Američkih Država provela obuku na temu humanitarnog deminiranja za pripadnike entitetskih vojski. Razne aktivnosti su dovele do brzog povećanja broja obučanih humanitarnih deminera. Dok početkom 1996. godine nije postojao niti jedan deminer, do kraja 1998. godine, kada su većinu osnovnih obuka provodile entitetske vojske, bilo je preko 1.200 deminera sa osnovnim kvalifikacijama. Veliki broj međunarodnih donatora i agencija je promovirao ideju uspostavljanja tržišta za deminiranje; 1996. godine je Svjetska banka pokrenula interventni projekat čišćenja mina u podršci komercijalnom deminiranju, a Sjedinjene Američke Države su putem kompanije RONCO pružile pomoć u uspostavljanju tri bosansko hercegovačke kompanije krajem 1996. godine.

Vijeće ministara Bosne i Hercegovine je u januaru 1996. godine imenovalo tročlanu Komisiju za deminiranje u Bosni i Hercegovini. Naredne godine Vijeće ministara potpisuje sporazum sa Odborom donatora za formiranje Centra za uklanjanje mina u Bosni i Hercegovini (BHMAC) koji će preuzeti ulogu koordinatora od UNMAC-a. BHMAC, prvobitno na entitetskim nivoima, je formiran 1998. godine; svi zaposleni u BHMAC-u od samog početka imaju status državnih službenika/zaposlenika, a program je finansiran od međunarodnih donatora kroz koordinaciju Odbora donatora, uspostavljenog 1998. godine. Odluku o osnivanju Centra za uklanjanje mina u Bosni i Hercegovini (BHMAC) kao stručne službe Komisije za deminiranje u Bosni i Hercegovini, Vijeće ministara Bosne i Hercegovine je donijelo 2002. godine.

² Opći okvirni sporazum za mir, <https://www.osce.org/bih/126173?download=true>

³ Nakon godinu dana IFOR su zamijenile Stabilizacijske snage (SFOR), a njih su u decembru 2004. zamijenile Snage Evropske unije (EUFOR).

BHMAC ima sjedište u Sarajevu i dva entitetska ureda, Ured BHMAC Sarajevo i Kancelariju BHMAC Banja Luka, te osam regionalnih ureda.⁴ Uredi u Sarajevu i Banjoj Luci obavljaju koordinaciju operacija osam regionalnih ureda s fokusom na planiranje, izviđanje i osiguranje kvaliteta/kontrolu kvaliteta.

9. Kontinuirano unapređenje protivminskog djelovanja

Program protivminskog djelovanja Bosne i Hercegovine je jedan od vremenski najdužih programa na svijetu i od svog osnivanja 1997. godine objedinio je značajna domaća iskustva i stručnost. Kroz program su ostvarena značajna dostignuća u pogledu vraćanja sigurnih površina kroz operacije tehničkog izviđanja i čišćenja, a drastično je smanjen broj nesreća izazvanih minama/ESZR.

Međutim, nije tajna da je program nailazio na izazove koji su u ozbiljnoj mjeri naškodili njegovom ugledu, kako u međunarodnoj zajednici, tako i u Bosni i Hercegovini. Preduzeti su konkretni koraci ka rješavanju određenog broja izazova, a nastojanja su uložena u izradu izmjena i dopuna Zakona o deminiranju iz 2002. godine, revidiranje standarda i ažuriranje standardnih operativnih procedura (SOP), što znači da je program protivminskog djelovanja u dobroj poziciji da povratu povjerenje donatora i da u značajnoj mjeri unaprijedi učinak programa.

Land release - vraćanje površine je osnovni koncept u rješavanju minskog problema. Ovaj koncept je promovisan u međunarodnim standardima za protivminske akcije - IMAS. Bosna i Hercegovina se opredijelila za primjenu ovog koncepta u rješavanju minskog problema. BHMAC je u periodu 2013-2016.godine provodio projekt *Land release* IPA 2011, kojem je u težištu bilo definisanje novog načina pristupa minski sumnjivoj i rizičnoj površini kroz ciljane i sistematske istrage. Ovaj koncept je integriran u protivminske akcije 2016. godine i od tada je dio operativnih planova BHMAC.

Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, na 176. sjednici, održanoj 5. 8. 2019. godine, donijelo je odluku o usvajanju Strategije protivminskog djelovanja za period 2018-2025. godina. Usvajanjem Strategije koncept *Land release* uzet je kao osnova za provođenje strateškog cilja 3. (Veličina i uticaj problema kontaminiranosti minama/eksplozivnih sredstava zaostalih iz rata (ESZR) je preciziran i potvrđen; problem se rješava u skladu sa standardima za protivminske akcije Bosne i Hercegovine, pri čemu se osigurava vraćanje sigurnih površina ugroženim zajednicama na korištenje). Ovim pristupom se deminiranje provodi na efikasniji način. Bitna razlika u ovom pristupu, u odnosu na do sada korišteni, je prebacivanje težišta u rješavanju problema na netehničke metode izviđanja.

Prema ovom pristupu, težište u rješavanju problema s minama stavlja se na proces netehničkog izviđanja (NTI) kojim se prikupljaju i analiziraju sve informacije o miniranosti, bez upotrebe tehničkih metoda. Tehničko izviđanje (TI) koristi se za provjeru i potvrdu informacija prikupljenih kroz netehničko izviđanje (NTI), kao i za što preciznije određivanje granica miniranih površina. Čišćenjem se uklanjaju mine/eksplozivna sredstva zaostala iz rata (ESZR) s površina koje su određene kroz proces netehničkog izviđanja (NTI) i tehničkog izviđanja (TI).

⁴ Regionalni uredi BHMAC-a se nalaze u Sarajevu, Palama, Travniku, Mostaru, Banja Luci, Tuzli, Brčkom i Bihaću.

Težište protivminskih akcija u Bosni i Hercegovini je ugrožena zajednica i njene potrebe. Smanjenje rizika od mina i njihovog društveno ekonomskog uticaja rješava se kroz integralni pristup protivminskim akcijama na svim nivoima ugroženih zajednica i kroz koncept Land release formiranjem minski sumnjivih površina (MSP-a), sa ciljem da se eliminiira rizik ili svede na prihvatljiv nivo kako bi se stvorili uslovi za korištenje određenih resursa, omogućila obnova i održivi povratak.

10. Obaveze koje proizilaze iz međunarodnih konvencija

Bosna i Hercegovina je ugovorna strana nekoliko međunarodnih konvencija i obavezala se da će ispuniti sve svoje obaveze na najdjelotvorniji i najefikasniji način. To su: Konvencija o zabrani upotrebe, stvaranja zaliha, proizvodnje i prijenosa protivpješadijskih mina i o njihovom uništavanju, Konvencija o zabrani upotrebe, proizvodnje i skladištenja kasetne municije, Konvencija o zabrani ili ograničenoj upotrebi određenog konvencionalnog oružja i Konvencija o pravima osoba sa invaliditetom. Bosna i Hercegovina se obavezala da će provesti Akcioni plan iz Maputa za provedbu obaveza iz Otavske konvencije i Akcioni plan iz Dubrovnika za provedbu obaveza iz Konvencije o kasetnoj municiji. Relevantne mjere iz ovih akcionih planova se spominju u cijeloj Strategiji.

10.1. Konvencija o zabrani upotrebe, stvaranja zaliha, proizvodnje i prijenosa protivpješadijskih mina i o njihovom uništavanju

Konvencija o zabrani upotrebe, stvaranja zaliha, proizvodnje i prijenosa protivpješadijskih mina i o njihovom uništavanju iz 1998. godine, između ostalog, propisuje da se svaka država potpisnica obavezuje uništiti ili osigurati uništavanje svih protivpješadijskih mina u miniranim područjima pod njenom jurisdikcijom ili njenim nadzorom u najkraćem roku ali najkasnije deset godina nakon stupanja Konvencije na snagu za tu državu potpisnicu.

Nakon što je Bosna i Hercegovina ratificirala Konvenciju o zabrani upotrebe, stvaranja zaliha, proizvodnje i prijenosa protivpješadijskih mina i o njihovom uništavanju 1998. godine, Konvencija je stupila na snagu u martu 1999. godine, čime je 1. mart 2009. godine odredila kao rok za evidentiranje i uništavanje svih protivpješadijskih mina na miniranim površinama u svojoj nadležnosti. U svom prvom izvještaju u skladu sa članom 7. Konvencije (Mjere transparentnosti) koji je dostavila u februaru 2000. godine, Bosna i Hercegovina je izvijestila da je do novembra 1999. godine završila uništavanje svih zaliha protivpješadijskih mina u svom vlasništvu, posjedu ili u svojoj nadležnosti ili pod svojom kontrolom.

U martu 2008. godine Bosna i Hercegovina je dostavila prvi zahtjev za produženje probitnog desetogodišnjeg roka. Zahtjev Bosne i Hercegovine je odobren na Devetom sastanku država potpisnica Konvencije, kojim je 1. mart 2019. godine utvrđen novi rok za izvršenje obaveza. Dakle, prema članu 5. Konvencije (i u skladu sa produženjem roka za deset godina koji su države potpisnice Konvencije odobrile 2008. godine), Bosna i Hercegovina je bila obavezna uništiti sve protivpješadijske mine što je prije moguće, a najkasnije do 1. marta 2019. godine.

Međutim, s obzirom na to da je došlo do kašnjenja u izvršenju obaveza definiranih u članu 5, Bosna i Hercegovina je podnijela novi privremeni zahtjev za produženje roka Komitetu za implementaciju člana 5 u martu 2018. godine. Zahtjev za produženje roka, koji je u konačnici odobren, definisan je s novim rokom 1. mart 2021. godine. Nakon završetka projekta „Opća procjena“, Bosna i Hercegovina je podnijela konačni zahtjev za produženje roka, koji je mart 2027. godine.

10.2. Konvencija o kasetnoj municiji

Nakon što je Konvencija o kasetnoj municiji potpisana u decembru 2008. godine i ratificirana u septembru 2010. godine, Konvencija je stupila na snagu u martu 2011. godine. Bosna i Hercegovina je dostavila svoj prvi izvještaj prema članu 7. Konvencije (Mjere transparentnosti) u avgustu 2011. godine i od tada dostavlja godišnje izvještaje u skladu sa obavezama iz Konvencije. Rok iz člana 4. Konvencije za Bosnu i Hercegovinu bio je 1. mart 2021. godine. Zaključeno je da Bosna i Hercegovina neće biti u stanju ispuniti obaveze u zadatom roku, te je 2020. godine podnesen zahtjev za produženje roka, koji je odobren, a novi rok je 1. septembar 2022. godine. S obzirom na nove informacije o sumnjivoj površini na kasetnu municiju, na osnovu podnesenog zahtjeva za produženje, odobren nam je novi rok do 1. septembra 2023. godine. Bosna i Hercegovina je ispunila obavezu koju je preuzela iz člana 4. (1) 15. Konvencije, a rok je bio 1. septembar 2023. godine. BHMAG je pripremio i predao Deklaraciju o ispunjenju obaveza iz člana 4. Konvencije o kasetnoj municiji redovnim putem (Komisija za deminiranje u Bosni i Hercegovini - Ministarstvo vanjskih poslova Bosne i Hercegovine – Stalna misija u Ženevi – Ženevski centar). Od septembra 2023. godine Bosna i Hercegovina, na osnovu poznatih i raspoloživih informacija o sumnji, zvanično je proglašena slobodnom od kasetne municije, s tim da će nastaviti izvještavati relevantne međunarodne institucije o eventualnom pronalasku sumnjivih područja kontaminiranih kasetnom municijom, kako je navedeno u Deklaraciji.

10.3. Konvencija o zabrani ili ograničenoj upotrebi određenog konvencionalnog oružja

Bosna i Hercegovina je ratificirala Konvenciju o zabrani ili ograničenoj upotrebi određenog konvencionalnog oružja u septembru 1993. godine, a Izmijenjeni protokol II i Protokol V u septembru 2000. odnosno novembru 2007. godine. Bosna i Hercegovina je dostavila svoje godišnje izvještaje u skladu sa stavom 5. odluke o poštivanju, koja je usvojena na Trećoj preglednoj konferenciji, 2012. godine a zatim 2015. i 2016. godine.

10.4. Konvencija o pravima osoba sa invaliditetom

Bosna i Hercegovina je postala ugovorna strana Konvencije o pravima osoba sa invaliditetom i njenog Opcionog protokola nakon što je Konvenciju potpisala 2009. godine i ratificirala je u martu 2010. godine. Bosna i Hercegovina je dostavila izvještaj o implementaciji Konvencije o pravima osoba sa invaliditetom u martu 2013. godine.⁵ Oba entiteta u Bosni i Hercegovini donijela su svoje strategije za unapređenje položaja osoba sa invaliditetom.

⁵ Vidi <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G15/078/21/PDF/G1507821.pdf?OpenElement>

11. Protivminsko djelovanje i održiv razvoj

Agenda 2030⁶ sa ciljevima održivog razvoja i 169 podciljeva od početka 2016. godine oblikuje nastojanja u pravcu globalnog razvoja i izrade politika.⁷ U središtu Agende je princip da održiv razvoj mora biti participatoran, inkluzivan, bez diskriminacije.

U toku faze oporavka i stabilizacije Bosne i Hercegovine nakon potpisivanja Dejtonskog mirovnog sporazuma krajem 1995. godine, protivminsko djelovanje je prirodno bilo usmjereno na trenutačne humanitarne ciljeve, kao i na smanjivanje broja nesreća izazvanih minama/ESZR, a ne na ciljeve sa težištem na razvoj. Kako se Bosna i Hercegovina kreće putem mira ka održivom razvoju, na protivminsko djelovanje je potrebno gledati kao na nešto što ne samo da uklanja opasnost kako bi se smanjio broj nesreća i strah, nego i kao na nešto što omogućava i ubrzava širi održiv razvoj.

Bosna i Hercegovina je predana ispunjavanju ciljeva održivog razvoja i prepoznavanju i promoviranju veza između ciljeva održivog razvoja i protivminskog djelovanja. Izviđanje i čišćenje dijela kontaminiranih površina, a nakon toga vraćanje sigurnih površina na upotrebu, biće tijesno povezano sa ciljevima održivog razvoja, s obzirom na to da neka minska polja u Bosni i Hercegovini imaju socioekonomski, humanitarni, komercijalni i ekološki uticaj. Programom protivminskog djelovanja Bosne i Hercegovine će se nastojati bolje razumjeti uticaji i mogućnosti koje će donijeti čišćenje u smislu omogućavanja razvoja i doprinosa ispunjenju ciljeva održivog razvoja. BHMACH i organizacije uključene u protivminsko djelovanje će prikupljati, analizirati i dostavljati relevantne informacije, uključujući povezivanje protivminskih akcija sa ciljevima održivog razvoja, kako bi podigli svijest o problemu mina, i u zemlji i na međunarodnom planu, te dali doprinos mobilizaciji finansijskih sredstava za program protivminskog djelovanja.

Od Ženevskog centra za humanitarno deminiranje- (u daljem tekstu: GICHD) i Razvojnog Programa Ujedinjenih Nacija (u daljem tekstu: UNDP), u saradnji sa BHMACH, 2022. godine urađena je studija sveobuhvatnog prikaza rezultata aktivnosti deminiranja u pogledu održivog razvoja u Bosni i Hercegovini, te analizira učinak vraćanja površina krajnjim korisnicima, pomoći žrtvama, edukacije o riziku od eksplozivnih sredstava i postojećih napora povezanih s uvrštavanjem rodno osviještenih politika, kao i partnerstava i saradnje, u srednjoročnoj i dugoročnoj perspektivi.⁸

U studiji su predstavljeni dokazi višedimenzionalne i transformativne uloge protivminskog djelovanja u Bosni i Hercegovini kroz utvrđivanje njegovog direktnog doprinosa kod 15 ciljeva održivog razvoja i najmanje 60 specifičnih ciljeva. Stoga je sektor protivminskog djelovanja jasno dao doprinos u pet dimenzija Agende održivog razvoja do 2030.: partnerstvo, mir, ljudi, planeta i blagostanje.

⁶ Učesnici su bili podijeljeni u radne grupe i dobili su zadatak da analiziraju kontekst pomoću SWOT i PESTLE analize i analize interesnih strana.

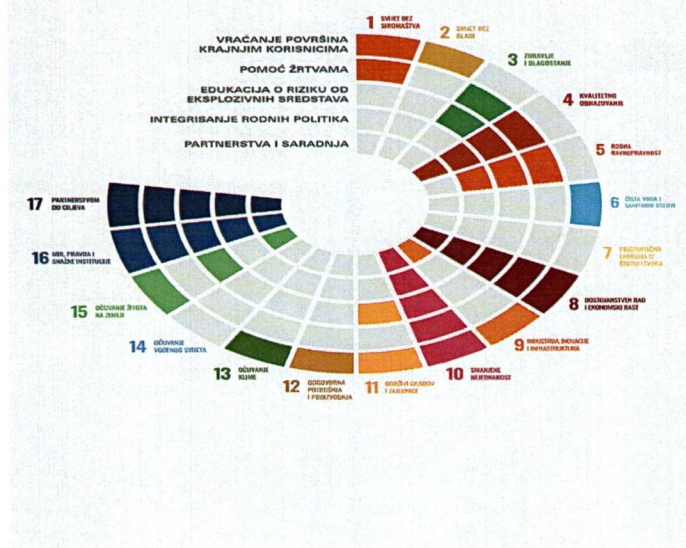
⁷ Ciljevi održivog razvoja: <http://www.un.org/sustainabledevelopment/development-agenda/>

⁸ Rezultati protivminskog djelovanja u Bosni i Hercegovini u kontekstu održivog razvoja, GICHD i UNDP, juni 2022

SLIKA 1 DOPRINOS PROTIVMINSKOG DJELOVANJA CILJEVIMA ODRŽIVOG RAZVOJA U BIH

SLIKA 2 DOPRINOS PROTIVMINSKOG DJELOVANJA CILJEVIMA ODRŽIVOG RAZVOJA PO AKTIVNOSTIMA U BIH

Olakšavanjem obnove i širenja stambenih i rezidencijalnih područja za povratnike, te unapređenjem urbanizacije, vraćanje površina dalo je doprinos cilju održivog razvoja 9. industrija, inovacije i infrastruktura te cilju održivog razvoja 11. o osiguravanju pristupa bezbjednom i cjenovno pristupačnom stanovanju.

Osiguravanjem bezbjednog pristupa, kako bi se proveli napori na prevenciji poplava i infrastrukturni projekti, vraćanje površina doprinijelo je **cilju održivog razvoja 11.** Njime se doprinosi i cilju održivog razvoja 6. čista voda i sanitarni uslovi Uloga protivminskog djelovanja u olakšavanju prevencije poplava nadalje podržava korištenje poljoprivrednih površina, čime se doprinosi ostvarenju cilja održivog razvoja 2. svijet bez gladi. Omogućavanjem učinkovitog korištenja prirodnih resursa kroz bezbjedan pristup, protivminsko djelovanje doprinijelo je cilju održivog razvoja 12. Odgovorna proizvodnja i potrošnja i njegovom specifičnom cilju 12.2 o održivom upravljanju prirodnim resursima, kao i cilju održivog razvoja 6. čista voda i sanitarni uslovi i njegovom specifičnom cilju 6.4 o povećanoj učinkovitosti potrošnje vode.

Vraćanje površina dodatno doprinosi cilju održivog razvoja 15. očuvanje života na zemlji, posebno specifičnom cilju 15.1 o osiguravanju očuvanja, obnove i održive upotrebe kopnenih ekosistema, kao i specifičnom cilju 15.3 o obnovi degradiranog zemljišta i tla pogođenog dezertifikacijom, sušom i poplavama.

Deblokiranjem površina kako bi se osiguralo sigurno gospodarenje šumama, vraćanje površina doprinosi cilju održivog razvoja 12. o odgovornoj proizvodnji i potrošnji, a posebno njegovom specifičnom cilju 12.2 za postizanje održivog upravljanja prirodnim resursima i njihovo učinkovito korištenje. Promoviše i cilj održivog razvoja 13. u području klime te cilj održivog razvoja 15. o očuvanju života na zemlji. Vraćanje površina rezultira značajnim ekonomskim posljedicama u smislu povećanja kapaciteta za gospodarenje šumama i deblokiranja pristupa prirodnim resursima povezanim sa šumama, uključujući smanjenje ruralnog siromaštva i promociju sredstava za život. Protivminsko djelovanje stoga doprinosi cilju održivog razvoja 1. svijet bez siromaštva, kao i cilju održivog razvoja 8. dostojanstven rad i ekonomski rast.

Proširenjem pristupa obradivim površinama i olakšavanjem sigurnih poljoprivrednih aktivnosti, vraćanje površina direktno doprinosi ostvarenju cilja održivog razvoja 2. svijet bez gladi, kao i cilju održivog razvoja 16. o promociji mirnih i inkluzivnih društava za održivi razvoj.

Olakšavanjem sigurne mobilnosti migranata, izbjeglica i tražitelja azila, protivminsko djelovanje doprinosi cilju održivog razvoja 10. smanjenje nejednakosti, direktno doprinoseći cilju održivog razvoja 16. mir, pravda i snažne institucije.

Koordinisani napori BHMACH, Međunarodne organizacije za migracije-IOM i drugih subjekata uključenih u pružanje podrške migrantima i raseljenima ukazuju na podršku protivminskog djelovanja cilju održivog razvoja 17. partnerstvom do ciljeva. Kao preduslov za siguran pristup i ulaganje u infrastrukturne projekte sa značajnim socioekonomskim efektima za zemlju, uključujući uvezanost s regionalnim trgovinskim tokovima i promociju povezanosti, posebno u ruralnom kontekstu, vraćanje površina doprinosi cilju održivog razvoja 9. industrija, inovacije i infrastruktura, dok se olakšavanjem bezbjednog i aktivnog korištenja putnih pravaca, vraćanje površina dodatno doprinosi cilju održivog razvoja 8. dostojanstven rad i ekonomski rast.

Omogućavanjem sigurnog obavljanja vjerskih i duhovnih aktivnosti, kao i komemoracija, protivminsko djelovanje doprinosi promociji socijalne usklađenosti i cilju održivog razvoja 16. o promociji mirnih i inkluzivnih društava.

Pored navedenog, u Studiji se utvrđuje direktan doprinos pomoći žrtvama mina kroz osam ciljeva održivog razvoja i 24 povezana specifična cilja. Takođe, utvrđen je i direktan doprinos edukacije o rizicima od mina kod devet ciljeva održivog razvoja i njihovih 17 povezanih specifičnih ciljeva.

12. Rod i različitost

Bosna i Hercegovina uviđa da na punoljetne i maloljetne ženske i muške osobe kontaminacija minama/ESZR može imati uticaj zbog njihovih uloga i odgovornosti te stoga mogu imati specifične i različite potrebe i prioritete. Stoga, protivminske aktivnosti i pomoć, posebno mjere upozoravanja na mine i pomoć žrtvama mina, trebaju odražavati različite potrebe raznih dobnih i spolnih grupa kroz ciljano planiranje kako bi aktivnosti bile djelotvorne i bez diskriminacije, a rezultati održivi.

Pod vodstvom BHMAC-a, relevantni akteri će uvrstiti pitanja roda i različitosti u sve faze planiranja, realizacije i praćenja svih protivminskih aktivnosti i osigurat će da se svi podaci o nesrećama izazvanim minama/ESZR prikupljaju i analiziraju na način da budu razvrstani po spolu i starosnoj dobi kako bi se omogućilo detaljno izvještavanje i djelotvorno usmjeravanje aktivnosti i pomoći. Nadalje, Bosna i Hercegovina prihvata aktivnosti iz akcionih planova iz Maputa i Dubrovnika koje su rodno osjetljive i uvažavaju različitosti kao i svoje obaveze izvještavanja u smislu dostavljanja podataka koji su razvrstani po spolu i dobi. Rodno osjetljivo protivminsko djelovanje će doprinijeti i realizaciji cilja održivog razvoja 5 koji se odnosi na rodnu jednakost, kroz usavršavanje rodničkih aspekata u sve operacije i garantiranje mogućnosti zapošljavanja bez diskriminacije. Ovom Strategijom je uzet u obzir i podržava se Zakon o ravnopravnosti spolova u Bosni i Hercegovini iz 2003. godine.⁹ Član 1. Zakona o ravnopravnosti spolova u Bosni i Hercegovini glasi: „Ovim zakonom uređuje se, promovira i štiti ravnopravnost spolova, garantiraju jednake mogućnosti i ravnopravan tretman svih osoba bez obzira na spol, u javnoj i u privatnoj sferi društva, te uređuje zaštita od diskriminacije na osnovu spola.“ Zakonom o ravnopravnosti spolova u Bosni i Hercegovini je propisano da ravnopravna zastupljenost muškaraca i žena postoji kada je procenat zastupljenosti jednog od spolova u tijelima na svim nivoima vlasti u Bosni i Hercegovini (državnom, entitetskom, kantonalnom i općinskom nivou) najmanje 40%.¹⁰ Ovom Strategijom je uzet u obzir i Akcioni plan za ravnopravnost spolova iz 2007. godine.

U proteklih godinama izrađeno je nekoliko smjernica za djelotvorno uvrštavanje rodničkih pitanja u protivminsko djelovanje, među njima i Program za rodnu ravnopravnost u protivminskom djelovanju (GMAP)¹¹ i Smjernice Ujedinjenih nacija za rodno osjetljive protivminske programe. To mogu biti korisne reference za nosioce protivminskih aktivnosti radi osiguranja protivminskog djelovanja kojim se uzimaju u obzir rod i starosna dob.

⁹ Zakon o jednakosti spolova u BiH (Službeni glasnik BiH, br. 16/03, 102/09 i 32/10):

http://arsbih.gov.ba/wpcontent/uploads/2014/02/GEL_32_10_E.pdf

¹⁰ Odnosi se na zakonodavnu, izvršnu i sudsku vlast, političke stranke, pravne osobe sa javnim ovlaštenjima i druge koje djeluju pod kontrolom države, entiteta, kantona, gradova i općina, kao i na imenovanja u delegacije i međunarodne organizacije ili tijela.

¹¹ GMAP www.gmap.ch, UN Gender Guidelines for Mine Action Programmes (Smjernice UN-a za integraciju rodničkih pitanja u programe protivminskog djelovanja):

http://www.undp.org/content/undp/en/home/librarypage/womens empowerment/gender_and_cpr/gender_guidelinesformineactionprogrammes/

13. Ključni principi i pretpostavke

Strategija protivminskog djelovanja oslanja se na tri ključna principa:

- odgovornost
- kontinuirano unapređenje
- transparentnost

Programom protivminskog djelovanja Bosne i Hercegovine svi ovi principi stavljeni su u prvi plan planiranja, provođenja, pregleda i praćenja. Program protivminskog djelovanja će nadalje osigurati poštivanje ovih principa kroz kvalitetno upravljanje informacijama i redovnu koordinaciju s internim i vanjskim akterima, uključujući i institucije vlasti i međunarodne donatore.

Strategija se temelji na sljedećim osnovnim pretpostavkama:

- nivo finansiranja iz međunarodnih izvora će se održati na istom nivou (ili povećati)
- povećanje nivoa finansiranja od domaćih izvora
- zadržat će se postojeći broj organizacija uključenih u protivminske akcije
- operacije će se provoditi u skladu sa standardima za protivminske akcije Bosne i Hercegovine i standardnim operativnim procedurama Bosne i Hercegovine koje su usklađene sa standardima za protivminske akcije Bosne i Hercegovine
- proces vraćanja površina na upotrebu će se promovirati i u potpunosti provesti
- Bosna i Hercegovina će blagovremeno dostaviti zahtjev za produženje roka prema članu 5. Konvencije o zabrani upotrebe, stvaranja zaliha, proizvodnje i prijenosa protivpješadijskih mina i o njihovom uništavanju.

14. Strateški ciljevi

Strategija predviđa pet strateških ciljeva; za svaki strateški cilj postavljeno je nekoliko operativnih ciljeva, polazišta, pokazatelja i ciljanih stanja kao indikatora ostvarenja operativnih ciljeva.

1. Procedure kvalitetnog upravljanja informacijama osiguravaju prikupljanje, pohranjivanje, analizu i razmjenu relevantnih informacija, kao i njihovo korištenje za efikasno i djelotvorno planiranje, postavljanje prioriteta, izdavanje zadataka i provođenje protivminskih akcija.
2. Program protivminskog djelovanja Bosne i Hercegovine promoviran je u zemlji i na međunarodnom nivou kako bi se povećala njegova vidljivost i unaprijedile odgovornost, predanost i podrška države.
3. Veličina i uticaj problema kontaminiranosti minama/ESZR precizirani su i potvrđeni; problem se rješava u skladu sa standardima za protivminske akcije Bosne i Hercegovine, pri čemu se osigurava vraćanje sigurnih površina ugroženim zajednicama na korištenje.
4. Sigurno ponašanje promovira se kroz mjere upozoravanja na mine koje su rodno osjetljive i uvažavaju različitosti kako bi se smanjio broj nesreća izazvanih minama/ESZR i podržale sigurne i održive aktivnosti neophodne za život.
5. Sve žrtve mina/ESZR sudjeluju u društvu na jednakim osnovama s drugima; njihove potrebe su identificirane i zadovoljene, a njihove egzistencijalne prilike unaprijeđene kroz pomoć utemeljenu na pravima i koja uvažava različitosti.

14.1. Upravljanje informacijama

Djelotvorno upravljanje informacijama sa jasnim sistemima izvještavanja i kvalitetnom koordinacijom i saradnjom sa relevantnim nosiocima aktivnosti izuzetno je važno za ostvarivanje svih strateških ciljeva i postizanje svih operativnih ciljeva postavljenih u ovoj Strategiji.

Kvalitetno upravljanje informacijama u programu protivminskog djelovanja osigurava da su akteri u svakom trenutku u stanju iskoristiti informacije za donošenje operativnih i strateških odluka na osnovu dokaza. Ovo će se postići ako program ima na raspolaganju dovoljan broj stručnog osoblja i ažurirane i svrsishodne standarde, alate i procese za prikupljanje, pohranjivanje, analizu i diseminaciju tačnih, blagovremenih i relevantnih informacija.

Na osnovu međunarodnih procjena, GICHD naglašava da unapređenje kvaliteta informacija koje su na raspolaganju organizaciji nije jednostavno pitanje nabavke boljeg softvera za bazu podataka – ono zahtijeva sveobuhvatno sagledavanje pozicije Odsjeka za upravljanje informacijama¹² unutar organizacije, procesa koje je ta jedinica uspostavila i koje provodi, te koliko su jasno zahtjevi subjekata odlučivanja za informacijama shvaćeni i definirani. GICHD dijeli kapacitet upravljanja informacijama na sljedeće četiri komponente:

1. **Svrsishodnost podataka:** da li prikupljeni i pohranjeni podaci omogućavaju izradu relevantnih, blagovremenih i tačnih informacija?
2. **Procesi:** da li postoje odgovarajući nacionalni standardi za protivminske akcije i standardne operativne procedure koje adekvatno podržavaju organizacione procese?
3. **Organizacija:** da li je povezanost (saradnja/komunikacija) između Odsjeka za upravljanje informacijama i drugih jedinica organizacije adekvatna?
4. **Resursi:** da li Odsjek za upravljanje informacijama ima pristup održivim tehnološkim i ljudskim resursima?

U martu 2016. godine GICHD je proveo brzu procjenu kapaciteta upravljanja informacijama u BHMACH-u u skladu sa gore navedenim četiri pravca istraživanja. Rezultati procjene predstavljaju polazište za poglavlje ove Strategije o upravljanju informacijama. Preporuke za rješavanje nekih prepoznatih izazova date su u izvještaju o nalazima procjene. Plan rada za provođenje tih preporuka biće izrađen na radionici nositelja aktivnosti upravljanja informacijama, koja će se održati tokom 2018. godine. BHMACH se obavezuje da će provesti Plan rada kako bi osigurao da njegov Odsjek za upravljanje informacijama bude kvalitetno integriran u organizaciju i standardne operativne procedure, te da bude adekvatno kadrovski popunjen, opremljen i sposoban da omogući kvalitetno upravljanje podacima i informacijama.

¹² U skladu sa međunarodnim standardom IMAS 5.10

Strateški cilj 1: Upravljanje informacijama	Kvalitetni standardi, alati i procesi upravljanja informacijama osiguravaju da su relevantne informacije prikupljene, pohranjene, analizirane, razmijenjene i da se koriste u svrhu efikasnog i djelotvornog planiranja, određivanja prioriteta, izdavanja zadataka i provođenja protivminskih aktivnosti/izrada aplikacije sa ažuriranim podacima o sumnjivim rizičnim površinama od mina koji će biti dostupni svim zainteresovanim korisnicima.		
Operativni ciljevi	Polazište	Pokazatelji¹³	Ciljano stanje
1. BHMAC će oformiti i adekvatno kadrovski popuniti i obučiti zaposlene u odsjeku za upravljanje informacijama do kraja 2026 godine.	Bodova: 2.	– Oformljen Odsjek za upravljanje informacijama. - Postojanje zamjenika za – svaku bitnu funkciju u odsjeku za upravljanje informacijama. - Kvalifikacije i nivo – obučenosti zaposlenih u odsjeku za upravljanje informacijama. - Savremen hardware, software i operativni sistemi.	4 ili 5 bodova za svaki pokazatelj.

¹³ Za razvoj kapaciteta za upravljanje informacijama GICHD je utvrdio 8-11 pokazatelja za svaku kategoriju. Ovdje se navode tri najvažnija i najrelevantnija pokazatelja.

2. BHMAC će nastaviti proces revidiranja i provođenja standarda za protivminske akcije Bosne i Hercegovine, standardne operativne procedure Bosne i Hercegovine i procese i koordinirat će sa svim partnerima.	Bod¹⁴: 1.	– Postojanje i provođenje standardnih operativnih procedura za upravljanje informacijama kojima su obuhvaćeni svi procesi upravljanja informacijama. - Cjelovitost standardnih operativnih procedura za upravljanje informacijama i njihova usklađenost sa standardom za upravljanje informacijama Bosne i Hercegovine. – Saglasnost i pregledi protoka podataka/izvješćavanja prema vanjskim organizacijama.	4 ili 5 bodova za svaki pokazatelj.
---	-----------------------------	---	--

3. BHMAC će definisati organizacione strukture koje podržavaju integraciju upravljanja informacijama unutar i među organizacijama do kraja 2026 godine.	Bodova: 3.	– Nivo svijesti strateškog/operativnog osoblja o njihovoj ulozi u definisanju aktivnosti na upravljanju informacijama. – Nivo proceduralne integracije odsjeka za upravljanje informacijama u operativne odsjeke. – Obim u kojem organizacija ima proaktivnu ulogu u koordinaciji aktivnosti upravljanja informacijama.	4 ili 5 bodova za svaki pokazatelj.
--	-------------------	---	--

¹⁴ Bodovi na skali od 1 (najniži) do 5 (najviši) prema Okviru GICHD-a za razvoj kapaciteta za upravljanje informacijama.

4. Svi potrebni podaci o protivminskim akcijama će se nastaviti prikupljati, pohranjivati, analizirati, ažurirati i BHMACH će ih redovno dostavljati.	Bodova: 3.	– Nivo korištenja proizvoda i ishoda upravljanja informacijama. – Zadovoljstvo sa proizvodima upravljanja informacijama. – Postojanje i praćenje kvalitetno definiranih pokazatelja učinka. – Uspostavljen MVP informacionog sistema <i>BHIMSMA Core</i> koji će se vremenom nadograđivati i korigovati u skladu sa razvojem i izmjenama Standarda i SOP-ova protivminskih akcija u Bosni i Hercegovini.	4 ili 5 bodova za svaki pokazatelj.
---	------------	---	-------------------------------------

14.2. Domaća odgovornost i komunikacije

Ministarstvo civilnih poslova, Komisija za deminiranje u Bosni i Hercegovini i BHMACH promoviraju program protivminskog djelovanja Bosne i Hercegovine u zemlji i na međunarodnom nivou. Ovo se postiže putem redovnih sastanaka u Bosni i Hercegovini s donatorima i drugim ključnim akterima, kao i kroz sudjelovanje na međunarodnim konferencijama i sastancima. Druga ključna alatka je razmjena rezultata i postignuća, posebno onih koji se odnose na način vraćanja sigurnih površina u cilju promovisanja razvoja i održivog života.

Komisija za deminiranje u Bosni i Hercegovini, BHMACH i drugi partneri će i dalje osiguravati obilježavanje Međunarodnog dana svjesnosti o opasnostima od mina 4. aprila, kao i ostalih važnih datuma, putem kampanja za podizanje svijesti.

Vidljivost programa protivminskog djelovanja među relevantnim ministarstvima entiteta, Brčko distrikta Bosne i Hercegovine i među donatorima će se također kontinuirano jačati kako bi se promovirale veze između protivminskih akcija i šireg razvoja te istražila partnerstva radi lakšeg postizanja održivih rezultata. Program će nadograđivati ove mogućnosti kako bi podizao svijest i promovirao finansijsku održivost u cilju završetka operacija čišćenja.

BHMACH će osigurati da su tačne i ažurirane informacije o protivminskim akcijama na raspolaganju, da su iste analizirane i dostavljene donatorima i drugim zainteresiranim stranama. Nadalje, BHMACH će osigurati da se na www.bhmac.org i dalje aktivno objavljuju informacije o tekućim dešavanjima u pogledu protivminskih akcija, uključujući svu zakonsku i podzakonsku dokumentaciju, a u skladu sa standardima proaktivne transparentnosti.

Iako je Vijeće ministara Bosne i Hercegovine u kontinuitetu finansijski podržavalo program protivminskog djelovanja, ipak se nije ispunio plan finansiranja iz Bosne i Hercegovine izvora iz Strategije za period 2019.-2025. Održivo finansiranje je važan preduslov za realizaciju svih strateških i operativnih ciljeva. Imajući to na umu i shvatajući da je mobilizacija finansijskih sredstava ključni izazov koji predstavlja potencijalnu prepreku održivosti programa protivminskog djelovanja, BHMAG će izraditi plan za mobilizaciju sredstava u kojem će predstaviti jasnu procjenu priliva sredstava u cilju promoviranja predanosti države programu i njegove održivosti. Mobilizacija sredstava će se obavljati u kontinuitetu iz izvora Bosne i Hercegovine i međunarodnih izvora u cilju zadržavanja postojećih i privlačenja novih donatora.

Strateški cilj 2: Domaća odgovornost i komunikacije		Program protivminskog djelovanja Bosne i Hercegovine se promovira u zemlji i na međunarodnom planu da bi se povećala njegova transparentnost i vidljivost i da bi se podsticala veća domaća odgovornost, predanost i podrška.		
Operativni ciljevi		Polazišta	Pokazatelji	Ciljano stanje
1.	BHMAG će izraditi i putem Komisije za deminiranje u Bosni i Hercegovini i Ministarstva civilnih poslova uputiti Vijeću ministara Bosne i Hercegovine plan za mobilizaciju sredstava za program protivminskog djelovanja do sredine 2025. godine, sa jasnom procjenom priliva sredstava iz domaćih izvora za period Strategije 2025.-2027.	U 2024. ne postoji plan za mobilizaciju sredstava.	Postojanje odobrenog plana za mobilizaciju sredstava.	Izrađen i usvojen plan za mobilizaciju sredstava do sredine 2025.
2.	Komisija za deminiranje u Bosni i Hercegovini i BHMAG će organizirati godišnje manifestacije vezane za Međunarodni dan svjesnosti o opasnostima od mina koji se obilježava 4. aprila svake godine i za sve druge bitne datume koji se obilježavaju.	Kontinuirana godišnja aktivnost u prethodnom periodu.	5 organiziranih manifestacija vezanih za 4. april tokom perioda trajanja Strategije.	Manifestacije na godišnjem nivou vezane za obilježavanje 4. aprila se održavaju i s njima je upoznata javnost.

3.	Bosna i Hercegovina će aktivno učestvovati na glavnim međunarodnim konferencijama vezanim za protivminsko djelovanje ¹⁵ da bi razmijenila ažurirane informacije o ključnim postignućima i preostalim izazovima.	Bosna i Hercegovina redovno učestvuje na međunarodnim skupovima.		Bosna i Hercegovina aktivno učestvuje na najmanje pet međunarodnih skupova godišnje. ¹⁶
4.	Redovno održavanje sastanaka Odbora donatora, najmanje 1 godišnje.	Sastanci Odbora donatora se održavaju najmanje 1 godišnje.	4 sastanka Odbora donatora organiziranih tokom perioda trajanja Strategije.	Najmanje 1 sastanak Odbora donatora organiziran godišnje.
5.	Poštivanje Standarda proaktivne transparentnosti.	Zakon o slobodi pristupa informacijama Sl.gl.Bosne i Hercegovine.		Kontinuirana objava informacija na www.bhmac.org .

14.3. Izviđanje i čišćenje

Težište cilja koji se odnosi na izviđanje i čišćenje je promoviranje i potpuno provođenje procesa vraćanja površina na upotrebu. U međunarodnim standardima za protivminske akcije (IMAS) vraćanje površina na upotrebu definirano je kao „*proces primjene svih razumnih napora kako bi se identifikovala, odredila i uklonila svaka prisutnost i sumnja na mine/ESZR kroz netehničko izviđanje, tehničko izviđanje i/ili čišćenje. Kriterije za 'sve razumne napore' će definirati državna tijela nadležna za protivminsko djelovanje.*“¹⁷ Vraćanje površina je proces odlučivanja baziran na dokazima, koji omogućava pouzdano određivanje površina na kojima je potrebno provesti dodatno tehničko izviđanje i površina na kojima to nije potrebno. Ono podrazumijeva identifikaciju sumnjivih i potvrđenih opasnih površina, otkazivanje površina putem netehničkog izviđanja (NTI), reduciranje površina putem tehničkog izviđanja (TI) i čišćenje površina kontaminiranih minama/ESZR. Proces vraćanja površina treba rezultirati izvještajima sa razvrstanim podacima, praveći razliku između operacija (NTI, TI i čišćenje) i njihovih rezultata (otkazano, reducirano, očišćeno).S obzirom na to da je postajalo sve jasnije da su operacije izviđanja zasnovane na dokazima o miniranosti površina od presudne važnosti za operativnu efikasnost, EU je 2012. godine pokrenula svoj pilot projekat „Vraćanje površina na upotrebu“ u saradnji sa BHMACH-om. Projektom

¹⁵ Sastanci država potpisnica Ottawske konvencije, sastanci država potpisnica Konvencije o kasetnoj municiji, sastanci između sjednica upravnih odbora za provedbu Ottawske konvencije i Konvencije o kasetnoj municiji i Međunarodna sjednica direktora nacionalnih programa protivminskog djelovanja i savjetnika UN-a (NDM-UN).

¹⁶ Sastanci pobrojani u fusnoti 19.

¹⁷ Međunarodni standard protivminskog djelovanja IMAS 07.11 Vraćanje površina na upotrebu, mart 2013:

<https://www.mineactionstandards.org/fileadmin/MAS/documents/imas-international-standards/english/series07/IMAS-07-11-Ed1-Am3.pdf>

se nastoji promovirati efikasno netehničko izviđanje čiji će rezultat biti ili otkazivanje prethodno sumnjivih površina u slučaju da nema dokaza o postojanju minsko-eksplozivnih sredstava ili potvrđivanje opasnih površina zbog prisustva takvih dokaza. Ovaj proces omogućava efikasno izdavanje zadatka tehničkog izviđanja radi dalje pretrage i usmjeravanje sredstava za čišćenje mina samo na kontaminirane površine. U okviru ovog projekta, tokom 2014. i 2015. godine, BHMACH je izradio tri poglavlja novog standarda: poglavlje netehničkog izviđanja, poglavlje tehničkog izviđanja i poglavlje land release, koji su usklađeni sa međunarodnim standardom za protivminske akcije IMAS 07.11 o vraćanju površina na upotrebu. Ova poglavlja je početkom 2016. godine odobrila Komisija za deminiranje u Bosni i Hercegovini. Također su usvojena i dva uputstva za osiguranje i kontrolu kvaliteta kao i Standardne operativne procedure za protivminsko djelovanje u Bosni i Hercegovini Poglavlje 1. Netehničko izviđanje i Dio II Otvaranje i praćenje radnih zadataka koji je usvojen 2018.godine. U aprilu 2024. godine BHMAC izradio je Standard za protivminske akcije u Bosni i Hercegovini, Poglavlje 1. Vraćanje površine, Poglavlje 2. Netehničko izviđanje, Poglavlje 3. Tehničko izviđanje i čišćenje, i Poglavlje 4. Upravljanje kvalitetom, Poglavlje 5. Uklanjanje eksplozivnih sredstava (UES) te Standardne operativne procedure za protivminske aktivnosti Poglavlje 1. Netehničko izviđanje. Stupanje na snagu, odnosno primjena se očekuje u 2024. godini, po okončanju propisane procedure, čime bi prestale važiti postojeće odredbe poglavlja iz 2016. godine, odnosno 2018. godine.

Bosna i Hercegovina spada u red zemalja koje se suočavaju sa velikim minskim problemom. Prema izvršenim procjenama u januaru 2024. godine sumnjiva opasna površina na mine u Bosni i Hercegovini iznosi 838 km² što predstavlja 1,63% u odnosu na ukupnu površinu Bosne i Hercegovine.

U bazi podataka BHMACH u operativnoj upotrebi je još 8.852 minskih zapisnika o minskim poljima dok je od početka deminiranja uklonjena minska opasnost na 10.232 minskih zapisnika. Minska polja u Bosni i Hercegovini karakteriše relativno mali broj mina. Vrlo često se javljaju grupe mina ili pojedinačno postavljene mine obično nepoznatog rasporeda. Problem predstavlja kvalitet minskih zapisnika prema kojima se u velikom broju slučajeva ne može utvrditi tačna lokacija minskog polja, oblik i raspored mina na terenu. Komparacijom rezultata sistematskog izviđanja i istraživanja uticaja mina stvoreni su uslovi za detaljnu i tačnu klasifikaciju sumnjive površine u odnosu na kategorije prioriteta i na klasifikaciju zajednica koje su pogođene minama.

Administrativni nivo	I kategorija	II kategorija	III kategorija	Ukupno sumnjiva površina km2
Unsko-sanski	35.23	32.72	19.37	87.32
Posavski	3.10	9.38	1.86	14.34
Tuzlanski	11.48	15.79	42.66	69.93
Zeničko-dobojski	26.60	10.16	72.16	108.91
Bosansko-podrinjski	2.39	7.71	32.32	42.42
Srednjobosanski	20.53	36.67	43.47	100.67
Hercegovačko neretvanski	11.18	22.11	93.49	126.78
Zapadnohercegovački	0.00	0.00	0.20	0.20
Sarajevski	14.35	10.26	23.95	48.56
Kanton 10	7.37	10.67	43.79	61.83
Federacija Bosne i Hercegovine	132.24	155.47	373.28	660.98
Brčko distrikt Bosne i Hercegovine	0.75	6.93	1.77	9.45
Republika Srpska	53.60	57.95	56.30	167.86
Ukupno Bosna i Hercegovina	186.59	220.36	431.34	838.29

Veličina sumnjive opasne površine u januaru 2024.

BHMAC, uz podršku ovlaštenih predstavnika općina (lokalnih zajednica), definiše prioritete, odnosno redoslijed izvođenja i oslobađanja minski sumnjivih površina. U slučaju iskazanih potreba za hitnim rješavanjem manjih površina, te površine mogu biti izuzete iz već definiranih minski sumnjivih površina (MSP) i tretirane kroz pojedinačne projekte tehničkog izviđanja i čišćenja.

Netehničko izviđanje sumnjive površine je redovna aktivnost BHMAC u okviru koje se vrši stalna procjena minske situacije. Ova procjena minske situacije vrši se obilaskom sumnjivih površina i preciznijom identifikacijom nivoa rizika, što podrazumijeva detaljnu procjenu rizičnosti, analizu raspoloživih podataka, prikupljanje i obradu podataka s terena, vršenje potrebnih mjerenja i definisanje granica rizičnih površina, redukciju sumnjivih površina, procjenu društveno-ekonomskog uticaja mina i potencijalnih koristi od operacija humanitarnog deminiranja. Terenske aktivnosti sistematskog i netehničkog izviđanja koordinirane su s prikupljanjem i obradom podataka na terenu, koje se vrši kao dio netehničkog izviđanja u cilju kontrole prije sprovođenja javnih tendera za davanje poslova deminiranja, odnosno za otvaranje zadataka za operacije humanitarnog deminiranja. Takođe, preciznije, smanjenje sumnjive površine kroz netehničko izviđanje vrši se kao rezultat procjene određenih područja izvan netehničkog izviđanja u manjem obimu tokom reizviđanja i kao procjena koja prati netehničko izviđanje u novom konceptu oslobađanja površine. Na temelju rezultata netehničkog izviđanja sačinjava se projektna dokumentacija za provođenje aktivnosti protivminskog djelovanja (projekt za provođenje protivminskih aktivnosti na minski sumnjivom području - MSP, projekt za tehničko izviđanje, projekt za čišćenje mina i projekt trajnog obilježavanja). Krajnji rezultat svih navedenih aktivnosti je vraćanje površine kroz primjenu svih razumnih napora kako bi se identifikovala i uklonila svaka prisutnost i sumnja na mine kroz NTI, TI i/ili čišćenje.

Operacije tehničkog izviđanja i čišćenja provode akreditovane deminerske organizacije na osnovu Plana deminiranja u Bosni i Hercegovini. Raspored površina za provođenje operacija humanitarnog

deminiranja vrši se prema administrativnim regionima u Bosni i Hercegovini i usklađuje se sa veličinom njihove sumnjive površine i planiranim nivoima operacija humanitarnog deminiranja po ugroženim zajednicama.

Tehničko izviđanje i čišćenje mina će se provoditi na dva načina:

- Putem ciljanih¹⁸ i sistematskih istraga¹⁹ u sklopu koncepta Land release.
- Kao pojedinačni projekti ili grupe projekata kojima se eliminišu određene visokorizične lokacije ili omogućava korištenje određenih prirodnih i ekonomskih resursa.

Strateški cilj 3: Izviđanje i čišćenje	Veličina i uticaj ²⁰ problema kontaminiranosti minama/ESZR su precizirani i potvrđeni; problem se rješava u skladu sa međunarodnim/bosanskohercegovačkim standardom, osiguravajući da je sigurna površina vraćena ugroženim zajednicama na upotrebu.
---	---

Operativni ciljevi	Polazišta	Pokazatelji	Ciljano stanje
1. Kroz projekat „opća procjena minski sumnjivih područja u Bosni i Hercegovini 2018-2019“ izvršena je procjena i grupisanje sumnjivih površina u Bosni i Hercegovini. Centar za uklanjanje mina u Bosni i Hercegovini će provoditi aktivnosti netehničkog izviđanja na MSP koji će se kao jedna logična cjelina tretirati procesom vraćanja površine. ²¹	U januaru 2024. godine veličina sumnjive površine iznosi 838,29 km ² .	Površina u km ² obrađene površine i broj MSP.	Aktivnosti netehničkog izviđanja će biti provedene na 67,00km ² kroz obradu 32 minski sumnjiva područja-MSP, na godišnjem nivou. Ciljano stanje za dvije godine (2025. i 2026. godinu): provedene aktivnosti netehničkog izviđanja na 134 km ² kroz obradu 64 minski sumnjiva područja-MSP.

¹⁸ Ciljana istraga je aktivnost traženja naznaka miniranosti na osnovu lokacijski određenih dokaza o postojanju mina u sumnjivo opasnoj površini i potvrđeno opasnoj površini korištenjem tehničkih metoda.

¹⁹ Sistematska istraga je aktivnost traženja naznaka miniranosti na osnovu lokacijski neodređenih dokaza o postojanju mina u sumnjivo opasnoj površini i potvrđeno opasnoj površini, uz korištenje tehničkih metoda.

²⁰ U skladu sa međunarodnim standardom za vraćanje površina na upotrebu

²¹ Oslo Akcioni plan, Akcija 21/Radnja 22: Izveštaj na način u skladu sa IMAS, za pružanjem informacija o preostalom izazovu, razvrstavanje prema 'sumnjivim opasnim područjima' i 'potvrđenim opasnim područjima' i njihovoj relativnoj veličini, kao i prema vrsti kontaminacije. Izveštaj o napretku u skladu korištenom land release metodologijom (tj otkazano kroz netehničko izviđanje, smanjenje kroz tehničko izviđanje, ili očišćeno kroz čišćenje).

2.	Standard za protivminske akcije i Standardne operativne procedure za protivminske aktivnosti će provoditi BHMACH putem sistema upravljanja kvalitetom i provodit će ih i svi akteri da bi se osigurala veća operativna efikasnost, kvalitet i sigurnost.	Standard za protivminske akcije Bosne i Hercegovine, (Poglavlje 1. Vraćanje površine, Poglavlje 2. Netehničko izviđanje, Poglavlje 3. Tehničko izviđanje i čišćenje i Poglavlje 4. Upravljanje kvalitetom, Poglavlje 5. Uklanjanje eksplozivnih sredstava-UES) te Standardne operativne procedure za protivminske aktivnosti (Poglavlje 1. Netehničko izviđanje) izrađeni su u aprilu 2024. godine. Stupanje na snagu, odnosno primjena se očekuje, u 2024. godini, čime bi prestala važiti postojeća Poglavlja iz 2016., odnosno 2018. godine.	Broj sastanaka aktera (organizacije i donatori) posvećenih provođenju Standarda i Standardnih operativnih procedura. Broj neusklađenosti prijavljenih putem procesa osiguranja kvaliteta/kontrole kvaliteta.	Sve operacije izviđanja i čišćenja su u skladu sa Standardom i Standardnim operativnim procedurama. Smanjen broj neusklađenosti prijavljenih putem procesa osiguranja kvaliteta/kontrole kvaliteta na godišnjoj osnovi.
----	--	---	---	--

3.	Cjelokupna efikasnost i djelotvornost će biti unaprijeđeni kroz provođenje operacija izviđanja i čišćenja u skladu sa Standardom i Standardnim operativnim procedurama za protivminske aktivnosti. ²²	U 2023. godini sumnjiva opasna površina je smanjena za 32 km ² . Netehničkim metodama (sistematsko i generalno/netehničko izviđanje prije upotrebe tehničkih metoda) od BHMACH otkazano je 16,38 km ² . Tehničkim metodama površina je smanjena za 15,61km ² i to kroz: otkazivanje površine na MSP 9,26km ² , redukciju površine na MSP 4,18km ² , pojedinačne zadatke tehničkog izviđanja 1,32km ² , pojedinačne zadatke čišćenja i čišćenje na MSP 0,36km ² i na zadacima kasetna municije očišćena/tehnički izvođena površina iznosi 0,49 km ² .	Veličina vraćene površine u km ² Veličina otkazane površine u km ² . Veličina redukovane površine u km ² . Veličina očišćene površine u km ² .	Vratiti stanovništvu na sigurno korištenje površinu od 75 km ² , na godišnjem nivou, (za 2025. i 2026. godinu, što za navedene dvije godine iznosi 150km ²). U navedenu površinu (75km ²) ulazi otkazana površina veličine od 60,00km ² , redukovana površina od 13,50km ² i očišćena površina od 1,50km ² .
4.	Unapređenje statusa osoblja uključenog u proces deminiranja i osoblja BHMACH.	Nepovoljan položaj osoblja uključenog u proces deminiranja uključujući i osoblje BHMACH	Donošenje Zakona o deminiranju kojim će se definisati bolji status osoblja uključenog u proces deminiranja i osoblja BHMACH.	Zakonom o deminiranju definisan bolji status osoblja uključenog u proces deminiranja uključujući i status osoblja BHMACH.

²² Oslo Akcioni plan, Akcija 21/Radnja 22: Izvještaj na način u skladu sa IMAS, za pružanjem informacija o preostalom izazovu, razvrstavanje prema 'sumnjivim opasnim područjima' i 'potvrđenim opasnim područjima' i njihovoj relativnoj veličini, kao i prema vrsti kontaminacije. Izvještaj o napretku u skladu korištenom land release metodologijom (tj otkazano kroz netehničko izviđanje, smanjenje kroz tehničko izviđanje, ili očišćeno kroz čišćenje).

5.	Unapređenje rada BHMAC kroz nabavku materijalno tehničkih sredstava.	Nedostatak materijalno tehničkih sredstava i opreme za rad (vozila, računarska oprema i sl.).	Najkasnije u 2025. godini, uz pomoć svih nadležnih institucija i donatora, BHMAC u cijelosti opremljen sa materijalno tehničkim sredstvima i opremom za rad.	Nesmetan rad BHMAC jer je opremljen sa materijalno tehničkim sredstvima i opremom za rad.
6.	U 2025. godini će se podnijeti novi zahtjev za produženje roka prema članu 5. Konvencije o zabrani upotrebe, stvaranja zaliha, proizvodnje i prijenosa protivpješadijskih mina i o njihovom uništavanju.	U januaru 2024. godine veličina sumnjive površine iznosi 838,29 km ² .	Izjava o ispunjenju obaveza iz člana 5.	Bosna i Hercegovina izjavljuje da je ispunila obaveze iz člana 5. Konvencije o zabrani upotrebe, stvaranja zaliha, proizvodnje i prijenosa protivpješadijskih mina i o njihovom uništavanju.

14.4. Mjere upozoravanja na mine

BHMAC je nadležan za provjeru uslova i pripremu akreditacije organizacija uključenih u upozoravanje na mine.²³ Pored toga, BHMAC je nadležan za donošenje standarda i SOP-a za upozoravanje na mine, kao i koordinaciju, upravljanje i nadzor rada svih akreditovanih organizacija i aktivnosti upozoravanja na mine. Program mjera za upozoravanje na mine oslanja se na nekoliko ključnih dokumenata, uključujući standard za upozoravanja na mine u Bosni i Hercegovini, standardne operativne procedure i pravilnik za akreditovanje organizacija.

Program mjera za upozoravanje na mine u Bosni i Hercegovini godinama se unapređuje na osnovu iskustva stečenog u zemlji, pritom vodeći računa da su sve pouke i dobre prakse dokumentovane i korištene u planiranju i provođenju aktivnosti za upozoravanje na mine. Bosna i Hercegovina će nastaviti djelotvorno i efikasno koristiti raspoložive resurse (finansijske, ljudske, materijalno-tehničke) kako bi se aktivnosti i projekti na podizanju svijesti o minama i ESZR u kontinuitetu provodili. BHMAC i drugi relevantni akteri će kroz direktnu saradnju s medijima promovirati razmjenu informacija i podizanje svijesti o prijetnjama od mina i ESZR.

Upozoravanje na mine i ESZR-a provodi se kroz programe podizanja svijesti o opasnosti od mina i ESZR-a, koje obuhvataju tri ključne aktivnosti: povezivanje sa zajednicom, edukaciju, obuku i javno informisanje. Bosna i Hercegovina se obavezuje da će nastaviti osiguravati sistemsko prikupljanje i

²³ Komisija za deminiranje u BiH je nadležna za potpisivanje svih dokumenata o akreditovanju

analizu podataka o nesrećama, s posebnim naglaskom na razvrstavanje prema spolu i starosnoj dobi. Ovaj pristup omogućava dublje razumijevanje izloženosti različitih grupa stanovništva ugroženih minama ili ESZR-om, te pruža temelj za daljnje analize i djelovanje. Navedene obaveze Bosne i Hercegovine kao ugovorne strane Ottawske konvencije u pogledu aktivnosti upozoravanja na mine i ESZR, koje su rodno osjetljive i uvažavaju različitu starosnu dob.

Podaci BHMACH-a pokazuju da se najveći broj nesreća događa u proljeće i jesen kada su u toku poljoprivredni radovi i prikupljanje ogrjevnog drveta i drugih sirovina. Također pokazuju da su većina novih žrtava mina/ESZR odrasli muškarci koji ulaze u poznata minirana područja radi egzistencijalnih potreba iz ekonomskih razloga. BHMACH i organizacije koje provode aktivnosti upozoravanja na mine i ESZR radit će direktno s nositeljima razvoja i razvojnim organizacijama na identifikaciji alternativnih i održivih aktivnosti nužnih za egzistenciju koje ne izlažu stanovnike opasnostima od mina i ESZR. Sinergija između donatora, organizacija i lokalnih zajednica doprinijet će ostvarenju strateških ciljeva.

Održavanje temeljitog sistema osiguranja kvaliteta, kao i revizija Standarda za upozoravanje na mine u Bosni i Hercegovini i Standardnih operativnih procedura BHMACH-a za upozoravanje na mine, te njihovog odobrenja od Komisije za deminiranje i nakon toga primjene od svih organizacija koje provode upozoravanja na mine i ESZR, rezultat će djelotvornim i efikasnim aktivnostima s održivim rezultatima.

BHMACH će kontinuirano održavati dva sastanka radne grupe za upozoravanje na mine i ESZR godišnje s relevantnim partnerima, pružajući platformu za razmjenu informacija i razgovor o ključnim dešavanjima i izazovima, kao i naučenim lekcijama.

BHMACH će, u saradnji s ministarstvima obrazovanja,²⁴ raditi na integrisanju aktivnosti upozoravanja na mine i ESZR-a, koje su rodno osjetljive i kojima se uzima u obzir starosna dob i spol, u obrazovne sisteme na svim nivoima s ciljem smanjenja rizika, te podizanja svijesti o opasnosti od mina i ESZR i promovisanja sigurnog ponašanja.

²⁴ Ministarstva obrazovanja postoje na entitetskom (FBiH i RS) i kantonalnom nivou i u Brčko distriktu. Ministarstvo obrazovanja ne postoji na državnom nivou, u okviru Vijeća ministara BiH.

Strateški cilj 4: Upozoravanje na mine		Sigurno ponašanje je promovirano kroz mjere upozoravanja na mine koje su rodno osjetljive i koje uvažavaju različitu starosnu dob da bi se smanjio broj nesreća izazvanih minama/ESZR i podržale sigurne i održive aktivnosti nužne za egzistenciju. ^{25 26}		
Operativni ciljevi		Polazište	Pokazatelji	Ciljano stanje
1.	Do kraja 2024. pod vodstvom BHMCA-a, Standard i Standardne operativne procedure za upozoravanje na mine u Bosni i Hercegovini će biti revidirane, ažurirane i dostavljene na odobrenje.	Standard za upozoravanje na mine u Bosni i Hercegovini izrađen 2002. Standardne operativne procedure za upozoravanje na mine u Bosni i Hercegovini izrađene 2006.	Postojanje revidiranog, i ažuriranog Standarda za upozoravanje na mine u Bosni i Hercegovini. Postojanje revidiranih i ažuriranih Standardnih operativnih procedura za upozoravanje na mine u Bosni i Hercegovini.	Standard za upozoravanje na mine u Bosni i Hercegovini revidiran i ažuriran do kraja 2024. i odobren od Komisije za deminiranje u Bosni i Hercegovini. Standardne operativne procedure za upozoravanje na mine u Bosni i Hercegovini revidirane i ažurirane do kraja 2024. i odobrene od Komisije za deminiranje u Bosni i Hercegovini.
2.	Pod vodstvom BHMCA-a obavljat će se kontinuirana identifikacija i prioritizacija ugroženih grupa i u njima se kontinuirano provode odgovarajuće mjere	Broj korisnika (razvrstan po spolu i dobi) mjera upozoravanja na mine u 2023.	Broj korisnika (razvrstan po spolu i dobi) mjera upozoravanja na mine godišnje.	Obavlja se kontinuirana identifikacija svih ugroženih grupa i sa njima se kontinuirano provode mjere upozoravanja na

²⁵ Akcioni plan iz Maputa, mjera 10: Svaka država koja je prijavila minirane površine pod svojom jurisdikcijom ili kontrolom će obezbijediti smanjenje rizika od mina i programe za edukaciju u sklopu širih aktivnosti procjene i smanjenja rizika usmjerenih na najugroženije stanovništvo. Ti programi će uvažavati starosnu dob i biti rodno osjetljivi, te u skladu sa važećim domaćim i međunarodnim standardima, prilagođeni potrebama zajednica ugroženih minama i integrirani u tekuće protivminske aktivnosti, to jeste, prikupljanje podataka, čišćenje i pomoć žrtvama, u skladu s onim što odgovara. Akcioni plan iz Maputa sa smjernicama za provedbu obaveza iz Ottawске konvencije za period 2014. – 2019: <http://www.maputoreviewconference.org/fileadmin/APMBC-RC3/3RC-Maputo-action-plan-adopted-27Jun2014.pdf>

²⁶ Akcioni plan iz Dubrovnika, mjera 3.2. „Zaštiti ljude od štete“: „Ugrožene države će preduzeti sve izvodljive korake da bi spriječile nastanak žrtava među civilima tako što će odmah izraditi i obezbijediti ciljne i fokusirane programe za edukaciju u oblasti smanjenja rizika, koji su rodno osjetljivi i uvažavaju dob i etničku pripadnost i koji su bazirani prije svega na procjeni potreba i stepena ugroženosti i na razumijevanju rizičnog ponašanja.“ Akcioni plan iz Dubrovnika sa smjernicama za uspješno provođenje obaveza iz Konvencije o kasetnoj municiji za period 2015. – 2020: <http://www.clusterconvention.org/wp-content/uploads/2016/04/The-Dubrovnik-Action-Plan.pdf>

	upozoravanja na mine koje su rodno osjetljive uvažavaju različitu starosnu dob.			mine.
3.	BHMAC će osigurati djelotvornu koordinaciju aktivnosti na upozoravanju na mine kroz sastanke radne grupe koji se održavaju dva puta godišnje (ili po potrebi češće) sa svim relevantnim nositeljima aktivnosti.	Broj sastanaka radne grupe za upozoravanje na mine održanih u 2023. godini.	Broj sastanaka radne grupe za upozoravanje na mine održanih u toku jedne godine sa sačinjenim zapisnicima distribuiranim nakon sastanka.	BHMAC obavlja djelotvornu koordinaciju mjera upozoravanja na mine putem najmanje dva sastanka koordinacione radne grupe godišnje na kojima se vodi zapisnik i nakon sastanka distribuira.
4.	Mjere upozoravanja na mine će biti integrirane u 13 obrazovnih sistema do 2025. i kontinuirano će se provoditi kroz materijal koji je rodno osjetljiv i uvažava različitu starosnu dob, putem koordinacije između BHMAC-a i ministarstava obrazovanja.	Ne postoji obaveza integriranja mjera upozoravanja na mine u nastavne planove i programe.	Broj obrazovnih sistema koji integriraju mjere upozoravanja na mine godišnje. Broj škola koje primaju i koriste odgovarajući materijal za upozoravanje na mine.	Mjere upozoravanja na mine integrirane u 13 ²⁷ obrazovnih sistema u Bosni i Hercegovini do 2025.

²⁷ Ukupan broj ministarstava obrazovanja u BiH.

14.5. Pomoć žrtvama mina

U Bosni i Hercegovini je evidentirano ukupno 8.471 osoba (32 maloljetnice, 612 ženskih osoba, 122 maloljetnika, 7.852 punoljetna muškarca, 299 nepoznatih) koje su izgubile život ili su povrijeđene u nesrećama izazvanim minama/ESZR u periodu između 1992. i 2023. godine. Bosna i Hercegovina je obavezna da pruži odgovarajuću pomoć žrtvama mina/ESZR²⁸ kao država potpisnica Otavske konvencije, Konvencije o kasetnoj municiji i Konvencije o zabrani ili ograničenoj upotrebi određenog konvencionalnog oružja koja je završena u septembru 2023. godine. Obaveze Bosna i Hercegovina u vezi s Konvencijom za žrtve ostaju i dalje obaveza i briga države. U Konvenciji o zabrani upotrebe, proizvodnje i skladištenja kasetne municije, žrtve kasetne municije su definirane kao: „...sve osobe koje su stradale ili pretrpjele fizičku ili psihološku povredu, ekonomski gubitak, društvenu marginalizaciju ili bitno umanjeno ostvarivanje svojih prava izazvano upotrebom kasetne municije. Ona podrazumijeva osobe koje su pretrpjele direktne posljedice od kasetne municije sa njihovim ugroženim porodicama i zajednicama.“²⁹ Kao država potpisnica Konvencije o pravima osoba s invaliditetom, Bosna i Hercegovina je obavezna da pruži pomoć osobama s invaliditetom, uključujući i osobe koje su preživjele minske nesreće ili su zadobile teške povrede s trajnim posljedicama. Pojam „preživjeli“ se odnosi na maloljetne i punoljetne ženske i muške osobe koje su preživjele nesreće izazvane minama/ESZR, a „indirektne žrtve“ su članovi porodica osoba koje su izgubile život ili pretrpjele povrede u minskim nesrećama.³⁰

Otavska konvencija se u članu 6.3. kratko osvrće na pomoć žrtvama mina, gdje se kaže da će „Svaka država potpisnica, koja je u poziciji da to učini, obezbijediti pomoć za brigu i rehabilitaciju, kao i socijalnu i ekonomsku reintegraciju, žrtava mina i za programe upozoravanja na mine.“ Poglavlje IV Akcionog plana iz Maputa je posvećeno pomoći žrtvama i sadrži sedam odgovarajućih mjera.³¹ Ključni principi koji leže u osnovi tih mjera odnose se na zabranu diskriminacije, potpuno jednako učešće žrtava mina/ESZR u društvu i integraciju pomoći žrtvama u šire politike, planove i zakonske okvire države koji se odnose na osobe sa invaliditetom kako bi se osigurala održivost. Mjera br. 4 iz Akcionog plana iz Dubrovnika za provođenje obaveza iz Konvencije o kasetnoj municiji je posvećena pomoći žrtvama mina/ESZR i predviđa četiri odgovarajuće mjere.³² Dugoročno rješenje kojim će se garantirati prava žrtvama mina/ESZR i uzeti u obzir njihove potrebe može se osigurati jedino kroz primjenu dvostrukog pristupa pomoći žrtvama mina/ESZR, uz konkretna i šira nastojanja koja će doprinijeti ostvarenju obaveza u pogledu pružanja pomoći žrtvama. To je upravo ono što podrazumijeva integrirani pristup pomoći žrtvama. Ovom Strategijom je podržan ključni princip da su konkretna nastojanja u pravcu pružanja pomoći žrtvama kratkoročna rješenja i da se trebaju primjenjivati sve dok pomoć žrtvama ne bude djelotvorno integrisana u šire sektore i okvire.³³

Na nivou Bosne i Hercegovine, Ministarstvo civilnih poslova je nadležno za koordinaciju svih aspekata zdravstvene zaštite, obrazovanja, sporta i kulture. Razne institucije imaju različite uloge u

²⁸ Sve reference na žrtve, preživjele žrtve, druge osobe sa invaliditetom, indirektno žrtve i druge osobe u ugroženim grupama su rodno osjetljive i uvažavaju različitu starosnu dob, to jeste, odnose se na punoljetne i maloljetne ženske i muške osobe.

²⁹ Konvencija o kasetnoj municiji, čl. 2. Definicije

³⁰ The CCM Coordinators for 2016 and 2017 on Victim Assistance and international Cooperation and Assistance, Guidance on an Integrated Approach to Victim Assistance, 2016 (Koordinatori pomoći žrtvama prema Konvenciji o kasetnoj municiji za 2016. i 2017. godinu i Koordinatori međunarodne saradnje i pomoći prema Konvenciji o kasetnoj municiji, Smjernice za integrirani pristup pomoći žrtvama, 2016.)

³¹ Akcioni plan iz Maputa, mjera IV. Pomoć žrtvama.

³² Akcioni plan iz Dubrovnika, mjera 4.1. Jačanje nacionalnih kapaciteta, mjera 4.2. Povećanje učešća žrtava, mjera

³³ Konvencija o kasetnoj municiji, čl. 5. stav 2.(c) kasetnoj municiji za 2016. i 2017. godinu i Koordinatori međunarodne saradnje i pomoći prema Konvenciji o kasetnoj municiji, Smjernice za integrirani pristup pomoći žrtvama, 2016.)

domenu socijalne pomoći (uključujući i pomoć žrtvama) u Bosni i Hercegovini, na državnom, entitetskom i kantonalnom nivou. Socijalna zaštita je u nadležnosti entitetskih vlada. Zakon o socijalnoj zaštiti pravi razliku između neratnih i ratnih invalida; pomoć objema kategorijama je uređena nizom odredbi tog Zakona.³⁴ Nadalje, Zakon o socijalnoj zaštiti pravi razliku između civilnih i vojnih žrtava rata. Zaštita i briga o žrtvama mina/ESZR su uređeni Zakonom o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodica sa djecom. Civilne žrtve rata su definirane kao osobe kod kojih je nastupilo tjelesno oštećenje zbog povrede i ozljede u vezi s ratnim događanjima (bombardovanje, ulične borbe, eksplozija ratnog materijala, zalutali metak, itd.) usljed koje je nastupilo tjelesno oštećenje, fizičko ili psihičko oštećenje ili znatno pogoršanje zdravstvenog stanja. Uvjet za ostvarivanje prava na pomoć prema zakonu u FBosna i Hercegovina i RS-u je tjelesno oštećenje od najmanje 60% ili trajno tjelesno oštećenje.

Vijeće za osobe sa invaliditetom Bosne i Hercegovine, formirano 2010. godine, nadležno je za provođenje i praćenje provođenja Konvencije o pravima osoba sa invaliditetom.³⁵ Vijeće za osobe sa invaliditetom Bosna i Hercegovina sastoji se od 20 članova: 10 članova su predstavnici svih nivoa vlasti (državni, entitetski i Brčko distrikt), a drugih 10 članova su predstavnici organizacija osoba sa invaliditetom od društvenog interesa u entitetima i Brčko distriktu.

Nadležnost BHMAC-a u domenu pomoći žrtvama se odnosi na upravljanje centralnom bazom podataka BHMAC-a koja sadrži i podatke o žrtvama mina/ESZR, u skladu sa Zakonom o deminiranju iz 2002. godine. BHMAC osigurat će da se dalje prikupljaju, pohranjuju, analiziraju i dostavljaju podaci o nesrećama izazvanim minama/ESZR, razvrstani po spolu i starosnoj dobi žrtava, kako bi omogućio ažurirani pregled broja žrtava i tačno razumijevanje svih ugroženih grupa. Osim toga, uviđajući značaj integriranja pomoći žrtvama u šire planove, politike i strukture na državnom i entitetskom nivou kako bi osigurali održivu podršku preživjelim, Komisija za deminiranje u Bosni i Hercegovini i BHMAC će voditi računa da se podaci o žrtvama dostavljaju resornim ministarstvima i da su integrirani u šire planove i sisteme na državnom i entitetskom nivou.

Koordinaciono tijelo Bosne i Hercegovine za pomoć žrtvama mina, kasetne municije i eksplozivnih sredstava zaostalih iz rata kao stalno tijelo na državnom nivou čiji je mandat istekao u aprilu 2022. godine upućeni su pozivi relevantnim članovima za formiranje novog saziva. Očekuje se da će njegov rad na zagovaranju dovesti do integracije pomoći žrtvama u relevantne mehanizme koordinacije, uključujući i zdravstvenu i socijalnu zaštitu, invaliditet, obrazovanje i smanjenje siromaštva. Koordinaciono tijelo će nastojati podići nivo svijesti u ključnim ministarstvima u čijoj je nadležnosti pružanje pomoći žrtvama u Bosni i Hercegovini, u skladu sa obavezama iz domaćeg zakonodavstva i međunarodnih konvencija.

³⁴ Zakon o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice sa djecom, Službene novine FBiH br. 36/99, 54/04, 39/06 i 14/09

³⁵ Inicijalni izvještaj BiH o provođenju Konvencije UN-a o pravima osoba sa invaliditetom, 5. mart 2013.

Operativni ciljevi		Polazišta	Pokazatelji	Ciljano stanje
1.	Uspostaviti koordinaciono tijelo za pomoć žrtvama mina (KOT) na nivou države.	Ne postoji koordinaciono tijelo na državnom nivou.	Formiranje koordinacionog tijela za pomoć žrtvama mina sa nadležnim entitetskim ministarstvima, državnim ministarstvima i NVO sektorom. Uspostavljanje budžetske stavke za rad KOT-a.	Najmanje dva sastanka državnog Koordinacionog tijela za pomoć žrtvama organizovana godišnje, na kojima je sačinjen zapisnik i distribuiran nakon sastanka. Članice KOT-a su: 2 ministarstva iz Vlade Republike Srpske, 2 iz FBosna i Hercegovina, 3 NVO sektora (UDAS, Posavina bez mina i OSI MEN) i 1 sekretarijat BHMAL.
2.	Koordinaciono tijelo za pomoć žrtvama će biti zastupljeno u Vijeću za osobe sa invaliditetom u Bosni i Hercegovini i ovlašteno da osigura prava preživjelih žrtava priznata i integrisana u šire planove za pomoć osobama sa invaliditetom.	U 2024. nema predstavnika državnog Koordinacionog tijela za pomoć žrtvama u Vijeću za osobe sa invaliditetom u Bosni i Hercegovini.	Državno Koordinaciono tijelo za pomoć žrtvama službeno predstavljeno u Vijeću za osobe sa invaliditetom u Bosni i Hercegovini.	Koordinaciono tijelo za pomoć žrtvama službeno predstavljeno u Vijeću za osobe sa invaliditetom u Bosni i Hercegovini i uključeno u rad Vijeća za OSI.
3.	Uspostavljanje programa podrške žrtvama mina od Vijeća ministara, entitetskih vlada i međunarodnih donatora.	Pomoć žrtvama mina nije uključena u sveobuhvatne programe podrške.	Broj programa koji obuhvataju pomoć žrtvama.	Pomoć žrtvama je uključena u programe podrške na različitim nivoima vlasti kao i projektima donatora.
4.	BHMAL će kontinuirano prikupljati i analizirati sve podatke o žrtvama mina/ESZR koji su razvrstani po polu i dobi i dostavljati ih zainteresovanim stranama.	Postoji baza podataka koju treba revidirati.	Broj sistema na državnom nivou sa podacima o povredama i /ili invaliditetu, uključujući i podatke o žrtvama mina/ESZR, razvrstanih po spolu i starosnoj dobi.	Uspostavljeni podaci o žrtvama mina/ESZR razvrstani po polu i starosnoj dobi integrirani u šire sisteme podataka o povredama i invaliditetu.

15. Upravljanje preostalom kontaminacijom

U vezi s obavezama koje proizilaze iz člana 5. Konvencije o zabrani upotrebe, stvaranja zaliha, proizvodnje i prijenosa protivpješadijskih mina i o njihovom uništavanju, u skladu sa zahtjevom za produženje roka, od Bosne i Hercegovine se očekuje da do marta 2027. godine dođe do faze završetka³⁶ identifikacije i čišćenja svih poznatih kontaminiranih površina, čime će preći sa faze sa težištem na proaktivne operacije izviđanja i čišćenja na fazu rješavanja preostale kontaminacije minama/ESZR, u kojoj će koristiti odgovarajući reaktivan odgovor u cilju smanjenja prijetnji preostale kontaminacije.³⁷ Kako Bosna i Hercegovina bude napredovala ka ovoj tranziciji, planiranje održivog upravljanja preostalom kontaminacijom će dobivati na značaju i zahtijevati veći strateški fokus. Ovaj proces često karakterizira i prijelaz sa programa izviđanja i čišćenja koji je pretežno finansiran iz međunarodnih izvora na kontekst u kojem su nadležnosti prenesene na postojeće državne strukture, a operacije se finansiraju iz državnog budžeta. Nekoliko domaćih aktera ima važnu ulogu u programu protivminskog djelovanja Bosne i Hercegovine i od suštinske su važnosti za uspješnu identifikaciju i čišćenje mina/ESZR. S obzirom na svoje tehničke kapacitete, Bosna i Hercegovina je u dobroj poziciji da efikasno i djelotvorno upravlja svojim dugoročnim problemom preostale kontaminacije sa vlastitim kapacitetima. Ipak, važno je da relevantni akteri pokrenu proces planiranja upravljanja preostalom kontaminacijom prije nego što Bosna i Hercegovina ispuni svoje obaveze prema članu 5. odnosno članu 3. dvije glavne konvencije. Ovde se govori o aktivnom učešću Oružanih snaga Bosne i Hercegovine, Federalne uprave civilne zaštite i Republičke uprave civilne zaštite. Međutim, nezavisno od navedenog, važno je napomenuti da je sada evidentno da Bosna i Hercegovina nije u mogućnosti ispuniti obaveze do marta 2027. godine, zbog čega će se u 2025. godini podnijeti novi zahtjev za produženje roka prema članu 5. Konvencije.

16. Provođenje Strategije

Bosna i Hercegovina će pod vodstvom Komisije za deminiranje u Bosni i Hercegovini koja djeluje u okviru Ministarstva civilnih poslova Bosne i Hercegovine i u direktnoj je saradnji sa BHMACH-om, osigurati potpuno provođenje ove strategije. Komisija za deminiranje će preduzimati sve mjere i radnje iz okvira propisanih nadležnosti iz člana 6. Zakona o deminiranju u Bosni i Hercegovini („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj: 5/02), i to:

- a) predstavljati Bosnu i Hercegovinu na svim konferencijama, domaćim i međunarodnim, koje se odnose na akcije protiv mina, a naročito u međunarodnoj kampanji za zabranu kopnenih mina, te na stručnim konferencijama;
- b) odobravati standarde za uklanjanje mina i neeksplozivnih ubojitih sredstava (u daljnjem tekstu: NUS) u Bosni i Hercegovini;
- c) predlagati kvalificirane i kompetentne kandidate za mjesta direktora, pomoćnika direktora BHMACH-a koje imenuje Vijeće ministara;

³⁶ „Završetak“ se u ovom kontekstu odnosi na mine/ESZR otkrivene nakon što su ugrožene države završile proaktivno izviđanje i/ili čišćenje svih poznatih i sumnjivih opasnih površina, čime su ih proglasile sigurnim za normalnu ljudsku upotrebu.

³⁷ Preostala kontaminacija u ovom kontekstu se odnosi na kontaminaciju minama/ESZR otkrivenim nakon svih razumnim naporima da se identificiraju i tretiraju sve sumnjive površine.

- d) na prijedlog direktora, odobravati interne propise za rad Centra za uklanjanje mina u Bosni i Hercegovini;
 - e) poboljšavati saradnju između Federacije Bosne i Hercegovine i Republike Srpske;
 - f) podnositi izvještaje Vijeću ministara i redovno izvještavati Odbor donatora o aktivnostima Komisije, kao i napretku operacija deminiranja, u skladu sa izvještajima koje dostavi Centar za uklanjanje mina;
 - g) obavljati i druge poslove u skladu s odlukom o osnivanju Komisije.
- Centar za uklanjanje mina će u cilju provođenja i izvršenja strategije preduzimati sve radnje koje su propisane članom 9. Zakona o deminiranju i to:
- a) održavati i voditi centralnu bazu podataka o minskim poljima i kapacitetima za mape;
 - b) predlagati tehničke i sigurnosne standarde kao i standarde kvaliteta obavljenog posla za operacije deminiranja i predlagati certifikate na odobrenje Komisiji;
 - c) pregledati dokaze o kvalifikovanosti međunarodnih i domaćih firmi za deminiranje za njihovu akreditaciju, koju će odobriti Komisija;
 - d) predlagati standarde za obuku koju će odobriti Komisija, te pratiti i izvještavati o njihovom provođenju;
 - e) pripremati prijedloge za rad na deminiranju područja koja su na međuentitetskoj liniji razgraničenja, koje će odobriti Komisija;
 - f) pripremati planove rada i budžete za svoje aktivnosti, kao i izvještaje i obračune, koje će odobriti Komisija i nakon toga dostaviti Odboru donatora;
 - g) obavljati i druge poslove u skladu s aktom o osnivanju.

17. Praćenje, revizija i evaluacija Strategije

Praćenje provođenja Strategije i njena revizija pružaju mogućnost da se bolje shvate postignuća i izazovi te da se omogući programu da prilagodi svoj pravac i strukturu, kao i da se unaprijede buduće verzije Strategije. Praćenje provođenja Strategije predstavlja kontinuiranu funkciju u kojoj se koristi sistematsko prikupljanje informacija o pokazateljima kako bi se ključnim akterima pružile informacije o nivou postignutog napretka i ostvarenju operativnih ciljeva, izmjerenih prema polazištima i ciljanim stanjima kao indikatorima ostvarenja operativnih ciljeva koji su postavljeni u Strategiji.

BHMAC je, u direktnoj saradnji sa relevantnim akterima, odgovoran za praćenje provođenja ove Strategije. Za to su preduvjet djelotvorno upravljanje informacijama sa jasnim kriterijima za prikupljanje, pohranjivanje, analizu i dostavu informacija, sistemi izvještavanja te kvalitetna koordinacija i saradnja sa relevantnim akterima. Praćenje će omogućiti identifikaciju prednosti i nedostataka programa protivminskog djelovanja Bosne i Hercegovine i omogućit će BHMAC-u i partnerima da rješavaju probleme, unaprijede aktivnosti, nadograde postignuti uspjeh i prilagode se promjenjivim okolnostima.

18. Prilozi

- Prilog I - Plan realizacije strateškog cilja 3-izviđanje i čišćenje**
- Prilog II - Finansijski plan i plan smanjenja sumnjive površine**
- Prilog III - Plan realizacije strateškog cilja 4.-upozoravanje na mine**
- Prilog IV - Lista učesnika revizije Strategije**

Prilog I

**Strategije protivminskog djelovanja Bosne i Hercegovine
revidirani dokument za period 2025 - 2027.godina**

Plan realizacije strateškog cilja 3 - izviđanje i čišćenje

1. Raspoloživi resursi deminerskih organizacija

Sa pregledom stanja u aprilu 2024. godine, Bosna i Hercegovina ima 24 akreditovane organizacije za protivminsko djelovanje, od toga 10 komercijalnih kompanija, 9 nevladinih i 5 vladinih organizacija (Oružane snage Bosne i Hercegovine, Federalna uprava civilne zaštite, Republička uprava civilne zaštite, Civilna zaštita Brčko Distrikta i Društvo crvenog krsta/križa Bosne i Hercegovine).

R.b.	Organizacija		Broj mašina	Broj prega	Broj detektora	Produktivnost mašina
1	KOMERCIJALNE ORGANIZACIJE	MINEMON D.O.O. PALE	0	0	9	
2		TROTIL D.O.O. SARAJEVO	0	0	7	
3		POINT D.O.O.	1	0	26	1000
4		DETEKTOR D.O.O.	1	0	35	1000
5		CHR D.O.O.	0	2	20	
6		EKSPLORING D.O.O.	0	0	5	
7		N&N IVŠA D.O.O.	2	2	54	2215
8		HEKSOGEN D.O.O.	0	0	8	
9		UEM D.O.O.	1	2	52	1470
10		DCM MEDIA D.O.O.	1	0	8	2100
1	NEVLADINE ORGANIZACIJE	IN DEMINING	1	2	50	700
2		CENTAR ZA OBUKU PASA ZA OTKRIVANJE MINA	0	1	18	
3		NGO POSAVINA BEZ MINA	0	0	0	
4		NGO PRO VITA	0	0	0	
5		NGO STOP MINES	1	4	111	800
6		NORWEGIAN PEOPLES AID (NPA)	4	6	160	3930
7		MAG	0	3	77	
8		UG EKO DEM	1	0	20	400
9		UDRUŽENJE ZA OBUKU PASA TRENING TIM	0	0	0	
1	VLADINE ORGANIZACIJE	FEDERALNA UPRAVA CIVILNE ZAŠTITE	5	4	110	2125
2		CIVILNA ZAŠTITA BRČKO DISTRIKTA	0	0	7	
3		DRUŠTVO CRVENOG KRIŽA/KRSTA BOSNE I HERCEGOVINE	0	0	0	
4		ORUŽANE SNAGE BOSNE I HERCEGOVINE	3	7	313	2890
5		REPUBLIČKA UPRAVA CIVILNE ZAŠTITE REPUBLIKE SRPSKE	3	2	46	
UKUPNO			24	35	1136	18630

Pregled akreditovanih organizacija, stanje april 2024.godine.

U strukturi akreditovanih organizacija prijavljeno je 1048 osoba, koje posjeduju akreditacije za deminerska zanimanja i ovlaštenja za rad. Ovaj broj uključuje 624 obučenih deminera i 320 osoba koje su ovlaštene za obavljanje rukovodnih i nadzornih zadataka (vođe timova, vođe radilišta, operativni oficiri, oficiri za osiguranje kvaliteta, treneri prega, kerovođe, operateri itd.), te 104 medicinara. Broj deminerskih timova koje doprinose ostvarenju strateškog cilja je 90.

R.b.	Organizacija		Rukovodno osoblje	Nadzorno osoblje	Demineri	Medicinari	Broj deminerskih timova	Broj ostalih timova/UM/UES
1	KOMERCIJALNE ORGANIZACIJE	MINEMON D.O.O. PALE	1	10	0	0	0	0
2		TROTIL D.O.O. SARAJEVO	0	8	0	0	0	0
3		POINT D.O.O.	3	0	10	1	2	0
4		DETEKTOR D.O.O.	6	0	12	1	2	0
5		CHR D.O.O.	5	0	8	1	1	0
6		EKSPLORING D.O.O.	2	8	0	0	1	0
7		N&N IVŠA D.O.O.	6	0	9	1	2	0
8		HEKSOGEN D.O.O.	4	0	8	1	1	0
9		UEM D.O.O.	6	0	10	2	2	0
10		DCM MEDIA D.O.O.	4	0	13	2	2	0
1	NEVLADINE ORGANIZACIJE	IN DEMINING	5	0	17	3	3	0
2		CENTAR ZA OBUKU PASA ZA OTKRIVANJE MINA	5	0	16	2	3	0
3		NGO POSAVINA BEZ MINA	5	0	0	0	0	1
4		NGO PRO VITA	5	0	0	0	1	0
5		NGO STOP MINES	9	0	19	3	3	0
6		NORWEGIAN PEOPLES AID (NPA)	10	0	58	8	8	0
7		MAG	14	0	57	8	8	2
8		UG EKO DEM	4	0	10	1	2	0
9		UDRUŽENJE ZA OBUKU PASA TRENING TIM	2	0	0	0	1	0
1	VLADINE ORGANIZACIJE	FEDERALNA UPRAVA CIVILNE ZAŠTITE	33	0	112	20	14	8
2		CIVILNA ZAŠTITA BRČKO DISTRIKTA	4	0	5	2	0	1
3		DRUŠTVO CRVENOG KRIŽA/KRSTA BiH	24	0	0	0	0	0
4		ORUŽANE SNAGE BOSNE I HERCEGOVINE	125	0	224	39	28	0
5		REPUBLIČKA UPRAVA CIVILNE ZAŠTITE REPUBLIKE SRPSKE	12	0	36	9	6	5
UKUPNO			294	26	624	104	90	17

Pregled resursa akreditovanih organizacija, stanje april 2024. godine

Raspoloživim tehničkim kapacitetima biće povećana produktivnost deminera, smanjiti će se cijena deminiranja i što je najvažnije, unaprijedit će se sigurnost i pouzdanost samog procesa deminiranja. U tehničkom izviđanju biće angažovane mašine i/ili prege, zavisno od konfiguracije i uslova na terenu. Na osnovu trenutno raspoloživih resursa (demineri i prege), moguće je tehničkim metodama očistiti površinu od oko 7,70 km². Mašinska priprema se ne može primijeniti na svim površinama i ne može se smatrati očišćenom površinom, ali mašinska priprema povećava sigurnost, olakšava rad i povećava produktivnost deminera i prega.

Resursi	Kapacitet u m ²
Demineri	5.500.000
Prege	2.200.000
Ukupno demineri i prege	7.700.000

Mašine	16.000.000
--------	------------

Pregled procijenjene produktivnosti sa raspoloživim resursima za 2024.godinu

S obzirom na to da se u Bosni i Hercegovini primjenjuje klasični pristup (tehničko izviđanje i čišćenje prema Standardu za uklanjanje mina i NUS-a u BiH (daljem tekstu: Standardu)) i pristup vraćanja površine (tehničko izviđanje i čišćenje prema Standardu– Land Release koncept), gore navedeni resursi deminerskih organizacija će biti angažovani na oba koncepta u skladu sa iskazanom zainteresovanošću donatora.

2. Posebni projekti deminiranja

2.1 Projekat deminiranja desne obale rijeke Save

U okviru Investicijskog okvira za Zapadni Balkan u planu je realizacija projekta upravljanja vodama među zemljama u slivovima rijeka Save i Drine, u okviru čega je planirano i deminiranje desne obale rijeke Save, kao prvog preduslova za bilo koju vrstu aktivnosti na rijeci Savi. U nastojanju da se krene sa realizacijom projekta, u proteklom periodu održano je nekoliko sastanaka, na kojima je sa predstavnicima Ministarstva komunikacija i prometa Bosne i Hercegovine, između ostalog, dogovoreno i formiranje zajedničkog tima koji će vršiti saradnju i koordinaciju, u cilju što efikasnije realizacije projekta. Prijedlog Centra za uklanjanje mina u Bosni i Hercegovini (u daljem tekstu: BHMACH), se odnosi na 85 projekata, koji su uredno reizviđeni u 2023. godini, ukupne površine od 5.779.840 m². Finansijska vrijednost projekta iznosi oko 8.160.000 EUR.

Red. br.	MAC ID	Lokacija	Površina m ²	PMA	Opština/Općina/Grad
1	7070	Savski nasip Svilaj - Kadar 4	201,092	tehničko izviđanje	Odžak
2	7071	Savski nasip Svilaj - Kadar 5	201,878	tehničko izviđanje	Odžak
3	7072	Savski nasip Svilaj - Kadar 6	197,528	tehničko izviđanje	Odžak
4	8010	Zorice 3 pera (P-D4-18 do P-D4-20)	66,707	tehničko izviđanje	Odžak
5	8506	Obala rijeke Save - Grebnice 3	84,758	čišćenje	Domaljevac-Šamac
6	8507	Obala rijeke Save - Grebnice 1	91,860	tehničko izviđanje	Domaljevac-Šamac
7	8665	Obala rijeke Save - Novi Grad	200,996	tehničko izviđanje	Odžak
8	8666	Obala rijeke Save - Novi Grad 1	205,162	tehničko izviđanje	Odžak
9	8679	Obala rijeke Save - Savulje 2	34,064	čišćenje	Domaljevac-Šamac
10	8680	Obala rijeke Save - Savulje 3	38,236	čišćenje	Domaljevac-Šamac
11	8682	Obala rijeke Save - Savulje 4	100,733	tehničko izviđanje	Domaljevac-Šamac
12	8752	Prud k.c. 375	3,394	tehničko izviđanje	Odžak
13	9128	Obala rijeke Save - Tisina 2	133,790	tehničko izviđanje	Domaljevac-Šamac
14	9129	Obala rijeke Save - Tisina 3	116,350	tehničko izviđanje	Domaljevac-Šamac
15	9130	Obala rijeke Save - Tisina 4	69,927	tehničko izviđanje	Domaljevac-Šamac
16	9137	Obala rijeke Save - Kadar	147,231	tehničko izviđanje	Odžak

17	9138	Obala rijeke Save - Kadar 1	125,869	tehničko izviđanje	Odžak
18	9139	Obala rijeke Save - Kadar 2	117,848	tehničko izviđanje	Odžak
19	10162	Obala Save - Kopanice 2A	11,421	tehničko izviđanje	Orašje
20	10262	Obala rijeke Save Kopaonice 1A	3,400	tehničko izviđanje	Orašje
21	11125	Bairi 1	18,129	čišćenje	Orašje
22	50081	Ostrovac 1	48,651	tehničko izviđanje	Srbac
23	50820	Sijekovac - 12	119,644	tehničko izviđanje	Brod
24	50897	Sijekovac 6b	15,083	tehničko izviđanje	Brod
25	50898	Sijekovac 6c	87,798	tehničko izviđanje	Brod
26	51076	Orahova - Madjarac	122,452	tehničko izviđanje	Gradiška
27	51203	Dubokas	91,481	tehničko izviđanje	Derventa
28	51465	Dubovac - Ritovi	29,906	tehničko izviđanje	Derventa
29	51807	Obala Save	33,424	čišćenje	Šamac
30	51809	Savski nasip nastavak	77,305	tehničko izviđanje	Šamac
31	51970	Ostrovac 4	92,443	tehničko izviđanje	Srbac
32	52432	Orubica 1	7,971	čišćenje	Gradiška
33	52561	Burum 1	129,389	tehničko izviđanje	Gradiška
34	52562	Burum 2	99,300	tehničko izviđanje	Gradiška
35	52732	Klakar Donji 3	15,064	čišćenje	Brod
36	52734	Klakar Donji 4	24,489	tehničko izviđanje	Brod
37	52747	Ostrovac 5	11,137	tehničko izviđanje	Srbac
38	52926	Bajinci 1	24,352	čišćenje	Srbac
39	52927	Bajinci 2	44,726	čišćenje	Srbac
40	52928	Bajinci 3	40,594	čišćenje	Srbac
41	52929	Bajinci 4	37,199	tehničko izviđanje	Srbac
42	52930	Bajinci 5	39,320	tehničko izviđanje	Srbac
43	53105	Obaloutvrda O-D 11-2/1	11,394	tehničko izviđanje	Gradiška
44	53125	Trstenci 2/1	19,473	tehničko izviđanje	Derventa
45	53126	Trstenci 2/2	37,560	tehničko izviđanje	Derventa
46	53153	Obaloutvrda O-D 8-5	8,484	čišćenje	Srbac

47	53154	Pera P-D 8-3 do P-D 8-5	48,191	tehničko izviđanje	Srbac
48	53156	Obaloutvrda O-D 10-2	46,947	tehničko izviđanje	Gradiška
49	53157	Obaloutvrda O-D 9-4	23,962	tehničko izviđanje	Gradiška
50	53158	Obaloutvrda O-D9-2	7,253	tehničko izviđanje	Gradiška
51	53247	Bajinci dva 1	13,407	čišćenje	Srbac
52	53248	Bajinci dva 2	19,261	tehničko izviđanje	Srbac
53	53250	Obalni pojas rijeke Save - Gradiška -1/1	42,755	tehničko izviđanje	Gradiška
54	53251	Obalni pojas rijeke Save - Gradiška 1/2	8,716	tehničko izviđanje	Gradiška
55	53252	Obalni pojas rijeke Save - Gradiška 1/3	36,703	tehničko izviđanje	Gradiška
56	53302	Selo Korovi - lokalitet Ade 1	22,001	tehničko izviđanje	Srbac
57	53304	Selo Korovi - lokalitet Ade 3	43,440	tehničko izviđanje	Srbac
58	53305	Selo Korovi - lokalitet Ade 4	7,948	tehničko izviđanje	Srbac
59	53320	Vlaknica	14,780	čišćenje	Srbac
60	53322	Mačkovac 1 a	6,390	tehničko izviđanje	Gradiška
61	53323	Mačkovac 1 b	10,574	čišćenje	Gradiška
62	53325	Mačkovac 1 c	62,327	tehničko izviđanje	Gradiška
63	53351	Donja Dolina 1/1	12,782	tehničko izviđanje	Gradiška
64	53352	Donja Dolina 1/2	24,516	tehničko izviđanje	Gradiška
65	53380	Mačkovac 2/1	108,148	tehničko izviđanje	Gradiška
66	53382	Mačkovac 2/2	7,780	tehničko izviđanje	Gradiška
67	53385	Obalni pojas rijeke Save - Gradiška 3	78,771	tehničko izviđanje	Gradiška
68	53386	Sijekovac - plovni put 1	221,613	tehničko izviđanje	Brod
69	53387	Sijekovac - plovni put 2	285,213	tehničko izviđanje	Brod
70	53388	Sijekovac - plovni put 3	302,157	tehničko izviđanje	Brod
71	53390	Sijekovac - plovni put 4	234,003	tehničko izviđanje	Brod
72	53525	Donja Dolina 2/1	52,562	čišćenje	Gradiška
73	53526	Donja Dolina 2/2	41,840	čišćenje	Gradiška

74	53594	Obalni pojas rijeke Save - K. Dubica-2/1	2,201	čišćenje	Kozarska Dubica
75	53595	Obalni pojas rijeke Save - K.Dubica-2/2	9,623	tehničko izviđanje	Kozarska Dubica
76	53641	Trstenci 2/1 - čišćenje	20,371	čišćenje	Derventa
77	53814	Dubovac - Gasnjaca - nastavak	11,388	tehničko izviđanje	Derventa
78	53891	Obala rijeke Save - Gorice 1	41,947	čišćenje	Brčko
79	53893	Obala rijeke Save - Gorice 2	42,379	čišćenje	Brčko
80	53894	Obala rijeke Save - Gorice 3	131,446	tehničko izviđanje	Brčko
81	53896	Obala rijeke Save - Krepsic 1	60,654	čišćenje	Brčko
82	53899	Obala rijeke Save - Vučilovac 1	97,599	tehničko izviđanje	Brčko
83	53901	Obala rijeke Save - Vučilovac 2	111,419	tehničko izviđanje	Brčko
84	55124	Sijekovac 6 c - čišćenje	9,808	čišćenje	Brod
85	54194	Kobas	17,953	čišćenje	Srbac
UKUPNO:			5,779,840		

Pregled projekata predloženih u okviru projekta deminiranja desne obale rijeke Save-napomena u nastavku

U priloženoj tabeli dat je pregled projekata koje je BHMACH aktom od 08.02.2024. godine, predložio da se deminiraju u okviru projekta deminiranja desne obale rijeke Save. Imajući u vidu da je deminiranje prioritet od značaja za sigurnost građana Bosne i Hercegovine, te obzirom na to da se do mjeseca maja nije krenulo sa implementacijom ovog projekta u odnosu na dinamiku i stepen realizacije drugog projekata Brčko bez mina, plan je da se projekti sa područja opštine Brčko izuzmu iz projekta deminiranja desne obale rijeke Save i realizuju u projektu Brčko bez mina, kroz implementaciju preostalog minski sumnjivog područja (u daljem tekstu:MSP) projekta sa ovog područja MSP Brčko Sjever 2 ID 1082. Radi se o šest (6) projekata ukupne površine od 485,444 m², koji su u tabeli navedeni pod rednim brojem od sedamdeset osam (78) zaključno sa rednim brojem osamdeset tri (83). U slučaju svega navedenog, BHMACH će Ministarstvu komunikacija i transporta Bosne i Hercegovine, blagovremeno dostaviti informaciju o izuzimanju predmetnih šest (6) projekata.

2.2. IPA-Instrument for Pre-Accession Assistance EU

Od strane IPA-Instrument for Pre-Accession Assistance EU (Instrument prepristupne pomoći)-IPA III planirana su sredstva u ukupnom iznosu od deset (10) miliona eura. Početak implementacije u Bosni i Hercegovini očekujemo u 2024.godini, sa realizacijom u naredne tri (3) godine. U planu je da se najveći dio implementira posredstvom ITF Enhancing Human Security (u daljem tekstu:ITF), dok će u manjem obimu biti angažovane entitetske civilne zaštite.

Red. Br.	Entitet	MSP_Id	Naziv MSP-a	Opština/Općina/Grad	Površina km ²
1	FBiH	39	Zgon	Ključ	2.13
2	FBiH	122	Šipovljani	Drvar	1.02
3	FBiH	119	Bogodol	Mostar	0.59
4	FBiH	123	Tomislavgrad 1	Tomislavgrad	1.89
5	FBiH	100	Srednje - Kozlje	Ilijaš	1.46
6	FBiH	103	Golo Brdo	Hadzići	1.65
7	FBiH	108	Prečani	Trnovo	0.56
8	FBiH	109	Ribari	Konjic	2.03
9	FBiH	121	Ladevici - Stomorine	Ilijaš	2.26
10	FBiH	26	Vaganjac	Gornji Vakuf-Uskoplje	4.05
11	FBiH	95	Mala Luka	Donji Vakuf	2.10
12	FBiH	113	Galečnica	Gornji Vakuf - Uskoplje	2.01
13	FBiH	23	Svinjasnica - Pasin Konak	Zavidovici	3.35
14	FBiH	34	Skipovac Donji	Gracanica	3.09
15	FBiH	61	Lukavica Rijeka - Stanic Rijeka	Doboj-Istok	0.33
16	FBiH	92	Trepala	Lukavac	1.40
17	FBiH	115	Vozuća 1	Zavidovići	1.46
18	FBiH	112	Garački podovi	Bugojno	2.40
19	FBiH	116	Galica	Travnik	2.36
20	FBiH	107	Tešanj	Tešanj	2.20
21	FBiH	118	Vrdi	Mostar	2.28
22	FBiH	129	Gornja Drežnica	Mostar	2.21
23	FBiH	30007	Velika Kladuša 1.	Velika Kladuša	1.45

24	FBiH	30032	Bihać 3	Bihać	2.10
25	RS	11	Močila Gornja	Brod	1.27
26	RS	26	Banja Vrućica	Teslić	1.78
27	RS	30	Kruševo brdo 2	Kotor Varoš	0.90
28	RS	52	Vrela	Teslić	1.89
29	RS	56	Lukavica Rijeka	Doboj	1.87
30	RS	61	Klakari	Brod	0.44
31	RS	64	Kupres 1	Kupres (RS)	0.23
32	RS	66	Ribnik 1	Ribnik	0.45
33	RS	69	Banja Luka 1	Banjaluka	0.86
34	RS	8	Batovo	Čajniče	1.29
35	RS	33	Dobro Polje	Kalinovik	0.99
36	RS	40	Bitunja	Berkovići	0.46
37	RS	41	Rudo	Rudo	0.93
38	RS	42	Bokšanica	Rogatica	1.78
39	RS	46	Han Pijesak	Han Pijesak	0.63
40	RS	48	Vlasenica	Vlasenica	1.10
41	RS	39	Bančići	Ljubinja	1.58
42	RS	74	Vinča	Pale	1.05
FBiH:					46.38
RS:					19.49
Ukupno:					65.87

Pregled projekata MSP, za realizaciju u okviru projekta IPA III, realizacija posredstvom ITF

Red. Br.	Entitet	MSP_Id	Naziv MSP-a	Opština/Općina/Grad	Površina km ²
1	FBiH	39	Zgon	Ključ	2.13
2	FBiH	122	Sipovljani	Drvar	1.02
3	FBiH	119	Bogodol	Mostar	0.59
4	FBiH	123	Tomislavgrad 1	Tomislavgrad	1.89
5	FBiH	103	Golo Brdo	Hadžići	1.65
6	FBiH	121	Ladjevici - Stomorine	Ilijaš	2.26
7	FBiH	113	Galečnica	Gornji Vakuf-Uskoplje	2.01
8	FBiH	116	Galica	Travnik	2.36
9	RS	52	Vrela	Teslić	1.89
10	RS	56	Lukavica Rijeka	Doboj	1.87
11	RS	48	Vlasenica	Vlasenica	1.10
12	RS	74	Vinča	Pale	1.05
FBiH:					13.91
RS:					5.90
Ukupno:					19.81

Pregled projekata MSP za realizaciju u okviru projekta IPA III koji će se realizovati u prvom tenderu posredstvom ITF

Red.br.	Entitet	MSP_Id	Naziv MSP-a	Opština/Općina/Grad	Površina km2
1	RS	43	Bosnski Dubočac	Derventa	0.75
2	RS	47	Krupa na Uni 1	Krupa na Uni	1.05
3	RS	16	Srednji Dubovik	Krupa na Uni	1.45
4	RS	49	Stanari 1	Stanari	0.56
5	RS	50	Kozica Gornja	Oštra Luka	0.67
6	RS	62	Istočni Drvar 1	Istočni Drvar	0.15
7	RS	53	Kamena	Istočni Mostar	0.69
Ukupno:					5.31

Pregled projekata MSP za realizaciju u okviru projekta IPA III, realizacija od strane Republičke uprave civilne zaštite Republike Srpske

Red.br.	Entitet	MSP_Id	Naziv MSP-a	Opština	Površina km2
1	FBiH	136	Zabrđe	Vitez	2,24
2	FBiH	50015	Odžak - Zapad	Odžak	2,80
3	FBiH	40044	Bjelojevići	Stolac	2,14
4	FBiH	40042	Barane	Stolac	1,95
5	FBiH	114	Omanjska - Jececi	Usora	1,09
				Ukupno:	10,22

Pregled projekata MSP za realizaciju u okviru IPA III, realizacija od strane Federalne uprave civilne zaštite

2.3. Projekat Oslobođanje kontaminiranog zemljišta od mina i ostalih eksplozivnih zaostalih iz rata u Bosne i Hercegovine, Regija Majeveca 2022-2024.godina

Od jula 2022.godine, se krenulo sa realizacijom projekta Oslobođanje kontaminiranog zemljišta od mina i ostalih eksplozivnih zaostalih iz rata u Bosne i Hercegovine, Regija Majeveca. Radi se o projektu koji je finansiran od strane Savezne Republike Njemačke i obuhvata područje koje se nalazi između Semberije, Posavine i Tuzlanske kotline, kojim je obuhvaćeno sedamnaest (17) minski sumnjivih područja ukupne površine od 27,85 km². Projekat je i pokrenut na inicijativu predstavnika opština, Sapna, Čelić, Teočak, Lopare i Ugljevik, u organizaciji misije Organization for Security and Co-operation in Europe/OSCE-a a radi oslobođanja zemljišta na području pet navedenih opština. Na osnovu procjene, nakon provedenih aktivnosti netehničkog izviđanja, provode se operacije tehničkog izviđanja i čišćenja, kroz ciljanu i sistematsku istragu. Lociranje dokaza miniranosti i uklanjanje sumnje na mine upotrebom tehničkih metoda provode akreditovane deminerske organizacije Norveška narodna pomoći-NPA i The Mines Advisory Group-MAG, uz nadzor i praćenje koje vrši nadležno osoblje BHMAL. U tabeli u nastavku prikazan je pregled minski sumnjivih područja koja se realizuju, odnosno koja će se realizovati u okviru ovog projekta.

Red. Br.	Entitet	Opština/Općina	Broj MSP-a	ID MSP-a	Naziv MSP	Površina km2	Status
1	FBiH	Sapna	6	80	Sapna-Vitinica	0.33	Završen
2				/	Baljkovica-Škrilj	3.66	Priprema u toku
3				/	Visoka glava - Kasarrije	2.16	Priprema u toku
4				/	Crna Stijena - Popova kosa	2.29	Priprema u toku
5				120	Kikovi - Zavid	2.07	U toku CI/SI
6				138	Stolice-Riječani	3.18	Pripremljen operativni plan
1	FBiH	Čelić	5	91	Dolovi -Čelićka Rijeka	1.84	Završen
2				128	Lukavica 1	1.73	U toku CI/SI
3				/	Majeveca	2.56	Priprema u toku
4				134	Čelić	0.56	Pripremljen operativni plan
5				/	Miladići -Visori	2.26	Priprema u toku
1	FBiH	Teočak	1	139	Teočak	1.94	Pripremljen operativni plan

1	RS	Lopare	4	1010	Piperi	1.04	Pripremljen operativni plan
2				1014	Brusnica	1.12	U toku CI/SI
3				1075	Lopare 3	0.22	Pripremljen operativni plan
4				1058	Lopare 2	0.49	U toku CI/SI
1	RS	Ugljevik	1	1063	Ugljevik	0.40	U toku CI/SI
			17		Ukupno:	27.85	

Pregled minski sumnjivih područja obuhvaćenih projektom Regija Majevica 2022-2024. sa stanjem april 2024. godine

2.4. Projekt Brčko bez mina

U 2024.godini se nastavlja deminiranje u sklopu projekta „Brčko bez mina“ čija realizacija je započela krajem 2021.godine. Uz finansijska sredstva obezbjeđena od strane Sjedinjenih Američkih Država uz partnerstvo sa Norveškom i Švicarskom vladom, te vladom Brčko Distrikta, završetak ovog projekta planiran je do kraja 2024.godine. Operacije tehničkog izviđanja provode akreditovane deminerske organizacije Norveška narodna pomoć- NPA i The Mines Advisory Group- MAG.

Red. Br.	ID	Naziv MSP-a	Površina km2	Status	Izvođač
1	8882	Brčko sjever 2	1.74	Pripremljen operativni plan	The Mines Advisory Group (MAG)
2	1076	Ulice Rahic Bukovac	2.65	U toku CI/SI	Norveška narodna pomoć (NPA)
3	87	Brčko istok	0.87	Završen CI/SI	The Mines Advisory Group (MAG)
4	111	Boderište	2.5	Završena CI/SI	The Mines Advisory Group (MAG)
5	1071	Vuksić Skakava	2.24	U toku CI/SI	Norveška narodna pomoć (NPA)
6	1060	Brčko zapad	1.47	Završena CI/SI	Norveška narodna pomoć (NPA)
7	1055	Brčko sjever 1	1.05	Završena CI/SI	Norveška narodna pomoć (NPA)
		Ukupno:	12.52		

Pregled MSP obuhvaćenih projektom „Brčko bez mina“, sa stanjem april 2024. godine.

2.5. Projekat Mostar bez mina

Po uzoru na uspješno realizovanje projekta „Sarajevo bez mina“ u 2023.godini, realizovan je i projekat „Mostar bez mina“, koji je kandidovan od strane Fondacije Marshal Legacy Institute u saradnji sa Centrom za obuku pasa za otkrivanje mina u Bosni i Hercegovini (u daljem tekstu: MDDC)) i ITF.

Uz nadzor i praćenje od strane nadležnog osoblja BHMAG operacije ciljanog i sistematskog izviđanja provedene su od strane MDDC uz finansijsku podršku obezbjeđenu od strane Sjedinjenih Američkih Država posredstvom ITF. Ministarstvo odbrane Bosne i Hercegovine, odnosno Oružane snage Bosne i Hercegovine, u skladu sa svojim mogućnostima i kapacitetima, pružili su podršku u realizaciji ovog projekta. Realizacijom ovog projekta gradsko područje Grada Mostara i službeno je postalo slobodno od mina čime su stvoreni preduslovi za razvoj turizma i infrastrukturnih projekata, koji će uveliko doprinijeti

poboljšanju kvaliteta života. Međutim, prema najavama zvaničnika i Ambasadora Sjedinjenih Američkih Država u Bosni i Hercegovini ovdje se neće stati, jer se ova važna aktivnost nastavlja na širem području Grada Mostara i to kroz projekt deminiranja minski sumnjivog područja Podgorani 1.

2.6. Inicijative za protivminsko djelovanje

Po uzoru na projekat “Oslobađanje kontaminiranog zemljišta od mina i ostalih eksplozivnih zaostalih iz rata u Bosni i Hercegovini, Regija Majeveica” od strane OSCE i Njemačke Ambasade pokrenuta je inicijativa za dva regiona. Prvi region se odnosi na Gornju Drinu koji obuhvata područja opština Foča, Čajniče, Rudo, Višegrad, Pale, Trnovo, Goražde RS, Pale-Prača. Drugi region obuhvata opštine Maglaj, Žepče, Doboj i Teslić. Imajući u vidu da je Bosna i Hercegovina poznata po svojim prirodnim ljepotama i bogatstvima, u oba slučaja se radi o projektima kulturnog i rekreacijskog turizma kao prilika za ekonomski rast i povećanje institucionalnih kapaciteta. U ovoj, početnoj fazi BHMACH je dostavio podatke o minski sumnjivim područjima koja su predmet navedene inicijative.

U 2023.godini pokrenuto je pitanje za uvrštenje špilje Vjetrenica na UNESCO Listu svjetske baštine, a koji se provodi pod okriljem Savjetodavnog tijela za Odbor za svjetsku baštinu Međunarodne unije za zaštitu prirode (IUCN). Na Tentativnoj listi za Bosnu i Hercegovinu nalazi se od 2004.godine, što potvrđuje da je riječ o prioritetu zemlje kada je riječ o nominaciji značajnih kulturnih i prirodnih dobara za upis na UNESCO Listu. Unosom zaštićenog područja u naš informacijski sistem, Zona B2, podzona B2.1 i Zona B2.2 shodno Zakonu o proglašenju područja špilje Vjetrenica, utvrđeno je da predstavljaju zonu minski sumnjivih površina u pretežnom dijelu u Federaciji Bosne i Hercegovine i manjem obimu na području Republike Srpske, o čemu je BHMACH dostavio podatke.

2.7. Pojedinačni projekti koji se realizuju posredstvom ITF

Međunarodna ustanova ITF Enhancing Human Security, osnovan je u Republici Sloveniji, kako bi svojim programima humanitarnog protivminskog djelovanja dala doprinos zemljama Jugoistočne Evrope te samim tim i Bosni i Hercegovini u oblasti protivminskog djelovanja. Zavisno od raspoloživih finansijskih sredstava, od strane predstavnika ITF-a i predstavnika donatora, vrši se izbor projekata za deminiranje koje predlaže BHMACH. U 2024.godini očekujemo realizaciju projekata tehničkog izviđanja i čišćenja koji su objavljeni po tenderu oznake ITF-01-05/23-MC/TS-BH-USA.

Red. Br.	ID	Naziv lokacije	PMA	Površina m ²	Opština/Općina/Grad i Entitet
1	6505	Barakovac Založje-Ramina Koliba	Čišćenje	17,223	Bihać/ FBiH
2	3238	Krcevine 2	TI	44,009	Bosanska K./FBiH
3	3573	Račić Kasarna	TI	49,480	Bihać/FBiH
4	11261	Račić Kasarna 1	TI	11,257	Bihać/FBiH
5	8426	Podgorani 1	TI	49,893	Mostar/FBiH
6	11021	Brda	Čišćenje	9,261	Konjic/FBiH
7	10022	Ravne 1 A	Čišćenje	6,984	Vareš/FBiH
8	7306	Krc	TI	38,195	Konjic/FBiH
9	10851	Duga njiva - vinograd	Čišćenje	14,333	Novi Travnik/FBiH
10	10301	Golo Brdo 1	TI	18,454	Bugojno/FBiH
11	6074	Svrzigace - Bakovica	TI	35,375	Novi Travnik/FBiH
12	54935	Kostajnica-nastavak	TI	5,034	Doboj/RS
13	53534	Grapska Gornja k.č. 1770	Čišćenje	16,606	Doboj/RS
14	54177	Grapska Gornja-nastavak	TI	10,435	Doboj/RS
15	54359	Stanić Rijeka 6	TI	37,706	Doboj/RS
16	53582	Stanić Rijeka 1	Čišćenje	6,723	Doboj/RS
17	52634	Dio koridora 5c-drugi dio	TI	47,125	Modriča/RS
18	54685	Orašje	Čišćenje	4,543	Tebinje/RS
19	55083	Gola Glavica-pojilište	TI	10,810	Trebinje/RS

20	53962	Donja Sopotnica	TI	33,133	Novo Goražde/RS
21	53842	Zagoni Kaolin 2	TI	18,702	Bratunac/RS
22	52026	Seljani-Ovlagija	TI	25,133	Rogatica/RS
Ukupno:				510,414	

Pregled zadatka po tenderu oznake ITF-01-05/23-MC/TS-BH-USA

BHMAC je dao i prijedlog projekata za finansiranje od strane Sjedinjenih Američkih Država-USA 2024-2025, prikazani u tabeli u nastavku.

Red. br.	ID	Naziv	PMA	Površina m2	Opština/Opština/Grad
1	9585	Otoka centar-Hercegovina	TI	121,016	Bosanska Krupa
2	10039	Badic-Marun	TI	74,124	Bosanska Krupa
3	8417	Kostrc Dusine-Ambarista	TI	47,786	Orašje
4	6363	Kucani ispod groblja 1	TI	33,805	Prozor- Rama
5	6364	Kucani ispod groblja 2	TI	34,715	Prozor- Rama
6	5510	Baljivac-Sose 3	TI	27,668	Ravno
7	8663	Donje selo (Smioke) 1	TI	52,017	Goražde
8	9507	Bijela-Josanica	TI	63,653	Konjic
9	9513	Bijela	TI	44,245	Konjic
10	7419	Ljesevo-Staro Selo 2	TI	64,913	Ilijaš
11	2180	Kula-Kuzilovo Brdo	TI	15,908	Busovača
12	5835	Kula-Krcevine 1 A4	TI	27,866	Busovača
13	4074	MZ Kopic 2	TI	49,093	Bugojno
14	5996	Kula Krcevine 1 A9	TI	44,465	Busovača
15	51755	Gornji Skipovac 6-TAP	TI	14,395	Doboj
16	51864	Zemljište Karabegovic Hatidze	TI	8,157	Doboj

17	52213	Glogovica 3	Čišćenje	13,833	Doboj
18	52467	Dio Koridora 5c-Babesnica 1	TI	12,572	Modriča
19	54726	Zemljiste Dragonic Bogdana k.c.2391/5	TI	46,997	Teslić
20	53580	Selo Bojici	TI	33,678	Kalinovik
21	54145	Zljebac	TI	27,291	Zvornik
22	54143	Vlasinje	TI	29,535	Zvornik
23	51371	Danicici 2	TI	19,450	Foča
24	52311	Osija-Gaj	TI	37,526	Foča
25	54855	Mursalovina	TI	11,434	Rogatica
26	52857	Blazevac 16	Čišćenje	25,865	Pelagićevo
27	54719	Mijacevica brdo	TI	42,312	Pelagićevo
28	52860	Blazevac 20	Čišćenje	13,914	Pelagićevo
		Ukupno:		1,038,233	

Pregled zadatka predloženih za donaciju USA 2024-2025

3. Minski sumnjiva područja čija je realizacija u toku

U tabeli u nastavku dat je pregled MSP koji su u toku, a čija realizacija doprinosi ostvarenju strateškog cilja 3 izviđanje i čišćenje.

Red.br.	Entitet	ID MSP	MSP-Naziv	RU/RK	Površina m ²	Opština/Općina/Grad	Kompanija
1	FBiH	6	Bili potok	Mostar	3,164,084	Kupres	Oružane snage Bosne i Hercegovine
2	FBiH	33	NP Una	Bihać	3,528,587	Bihać	Federalna uprava civilne zaštite
3	FBiH	42	Kozlovac	Sarajevo	2,230,679	Ilijaš	Federalna uprava civilne zaštite
4	FBiH	136	Zabrđe	Travnik	2,242,035	Vitez	Federalna uprava civilne zaštite
5	FBiH	49	Donji Ulišnjak	Tuzla	1,153,344	Maglaj	The Mines Advisory Group (MAG)
6	FBiH	81	Ćamovine Zubeta	Sarajevo	1,698,585	Vareš	Oružane snage Bosne i Hercegovine
7	FBiH	62	Zebina šuma	Sarajevo	1,681,394	Foča	Federalna uprava civilne zaštite
8	FBiH	63	Gradina	Sarajevo	897,526	Olovo	Oružane snage Bosne i Hercegovine
9	FBiH	85	Ularice-Bejići	Tuzla	1,246,157	Usora	Centar za obuku pasa za otkrivanje mina u Bosni i Hercegovini (MDDC)
10	FBiH	99	Aeorodrom Željava	Bihać	1,987,038	Bihać	Oružane snage Bosne i Hercegovine
11	FBiH	94	Uzdol	Mostar	1,530,058	Prozor Rama	Oružane snage Bosne i Hercegovine
12	FBiH	97	Šešići	Travnik	1,795,048	Travnik	Oružane snage Bosne i Hercegovine
13	RS	44	MSP Kotor Varoš 1	Banja Luka	997,313	Kotor Varoš	Republička uprava civilne zaštite Republike Srpske
14	FBiH	105	Poplat	Mostar	1,841,852	Stolac	Federalna uprava civilne zaštite
15	RS	58	Lopare 2	Pale	498,575	Lopare	Norveška narodna pomoć (NPA)
16	RS	17	Gornji Božinci	Banja Luka	1,634,344	Derventa	Oružane snage Bosne i Hercegovine
17	RS	23	Vojkovići	Pale	1,865,679	Istočna Ilidža	Oružane snage Bosne i Hercegovine
18	FBiH	76	Baonine	Mostar	1,292,252	Ravno	The Mines Advisory Group-MAG

19	FBiH	83	Glavska	Mostar	1,576,294	Ravno	The Mines Advissory Group-MAG
20	FBiH	86	Otoka Centar	Bihać	1,995,666	Bosanska Krupa	Oružane snage Bosne i Hercegovine
21	FBiH	120	Kikovi - Zavid	Tuzla	2,069,492	Sapna	Norveška narodna pomoć (NPA)
22	RS	71	Vukšić - Sakava	Brčko	2,237,261	Brčko	Norveška narodna pomoć (NPA)
23	RS	63	Ugljevik	Pale	406,359	Ugljevik	The Mines Advissory Group (MAG)
24	RS	20	Turovi	Pale	1,804,933	Trnovo (RS)	Republička uprava civilne zaštite Republike Srpske
25	RS	57	Baljvine	Banja Luka	2,044,160	Mrkonjić Grad	Oružane snage Bosne i Hercegovine
26	FBiH	98	Seljublje	Tuzla	1,380,951	Kalesija	Oružane snage Bosne i Hercegovine
27	FBiH	128	Lukavica 1	Tuzla	1,734,721	Čelić	The Mines Advissory Group (MAG)
28	FBiH	117	Kupreška vrata	Mostar	2,517,767	Kupres	Oružane snage Bosne i Hercegovine
29	RS	76	Ulice -Rahić-Bukovac	Brčko	2,650,050	Brčko	Norveška narodna pomoć (NPA)
30	RS	14	Brusnica	Pale	1,128,343	Lopare	Norveška narodna pomoć (NPA)
31	FBiH	102	Vidovice-Talaševića 1	Brčko	1,217,334	Orašje	Oružane snage Bosne i Hercegovine
32	FBiH	127	Vitez	Travnik	486,698	Vitez	Centar za obuku pasa za otkrivanje mina u Bosni i Hercegovini (MDDC)
33	FBiH	106	Gradačac istok	Tuzla	755,384	Gradačac	Oružane snage Bosne i Hercegovine
34	RS	49	Stanari 1	Banja Luka	565,818	Stanari	Republička uprava civilne zaštite Republike Srpske
35	FBiH	101	Dubica - Novi Grad	Brčko	1,494,638	Odžak	Federalna uprava civilne zaštite
				Ukupno:	57,350,416		

Pregled MSP u toku, stanje april 2024.g.

Prilog II

Strategije protivminskog djelovanja Bosne i Hercegovine

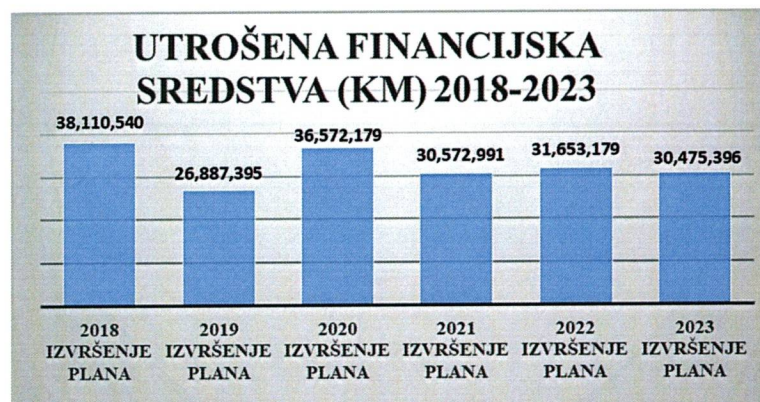
revidirani dokument za period 2025 - 2027.godina

Finansijski plan i plan smanjenja sumnjive površine

Članom 18. Zakona o deminiranju u BiH propisano je: „Sredstva za provođenje Plana razminiranja osiguravaju se iz donatorskih sredstava, budžeta institucija Bosne i Hercegovine i budžeta entiteta, kao i iz drugih izvora“.

U tabelama u nastavku je dat pregled planiranih i utrošenih finansijskih sredstava za period 2018 - 2023.godina, odnosno pregled finansiranja za navedeni period.

INSTITUCIJA / ORGANIZACIJA	PLANIRANA I UTROŠENA FINACIJSKA SREDSTVA (KM) 2018-2023											
	2018 sredstva plan	2018 izvršenje plana	2019 sredstva plan	2019 izvršenje plana	2020 sredstva plan	2020 izvršenje plana	2021 sredstva plan	2021 izvršenje plana	2022 sredstva plan	2022 izvršenje plana	2023 sredstva plan	2023 izvršenje plana
Vijeće ministra BiH (Centar za uklanjanje mina u BiH)	41,400,000	5,945,000	40,510,000	5,945,000	38,750,000	5,945,000	43,100,000	5,567,766	43,100,000	6,140,178	43,100,000	7,566,000
Institucije BiH, Federacije BiH, RS, Brčko Distrikta i Općine		10,731,656		10,574,510		9,235,687		9,576,809		10,162,354		10,615,230
Javna poduzeća		2,295,405		1,225,762		51,249		-		-		-
Privredna društva		21,593		12,870		-		-		-		-
Međunarodne organizacije		1,851,193		284,076		1,411,600		100,604		158,549		207,275
ITF i Ambasade direktno		11,577,691		8,172,484		8,805,287		3,976,260		2,759,675		2,991,599
Nevladine organizacije		5,688,002		672,693		11,123,356		11,351,552		12,432,423		9,095,292
Ukupno utrošena sredstva (KM) 2018-2023		38,110,540		26,887,395		36,572,179		30,572,991		31,653,179		30,475,396
Izvršenje plana %	92%		66%		94%		71%		73%		71%	

RED. BR.		INSTITUCIJA / ORGANIZACIJA	PREGLED FINANSIRANJA						UKUPAN IZNOS KM PO INSTITUCIJI/OR GANIZACIJI
			2018	2019	2020	2021	2022		
1	INSTITUCIJE BOSNE I HERCEGOVINE, FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE, REPUBLIKE SRPSKE, BRČKO DISTRIKT, OPĆINE/OPŠTINE/GRADOVI	Vijeće ministra BiH (Centar za uklanjanje mina u Bosni i Hercegovini)	5,945,000	5,945,000	5,945,000	5,567,766	6,140,178	7,566,000	37,108,944
2		Vijeće ministra BiH (Ministarstvo odbrane Bosne i Hercegovine)	2,953,171	2,945,000	2,334,986	2,576,796	2,808,028	2,985,601	16,603,582
3		Vijeće ministra BiH (Ministarstvo civilnih poslova Bosne i Hercegovine)	130,000						130,000
4		Vlada Federacije BiH (Federalna Uprava Civilne Zaštite)	4,100,000	4,100,000	3,600,000	3,600,000	3,600,000	4,300,000	23,300,000
5		Vlada Republike Srpske (Republička Uprava Civilne Zaštite)	2,641,560	2,688,885	2,688,885	3,170,670	3,454,518	3,329,629	17,974,147
6		Vlada Brčko Distrikta (Civilna Zaštita Brčko Distrikta)	536,504	581,816	581,816	229,343	299,808		2,229,287
7		Tuzlanski kanton (7 općina kantona i rudnik krečnjaka Vijenac)	20,364						20,364
8		Doboj	10,000	8,809					18,809
9		Travnik	20,226						20,226
10		Hadžići	19,831	250,000					269,831
11		Ilidža	300,000						300,000
12		Busovača			30,000				30,000
UKUPAN IZNOS KM									98,005,190
1	JAVNA PREDUZEĆA	Elektroprivreda Bosne i Hercegovine	5,513	16,854					22,367
2		Elektroprivreda HZHB	20,862	9,886					30,748
3		JP Ceste Federacije Bosne i Hercegovine			51,249				51,249
4		ŠGD Hercegbosanske šume	2,269,030	1,181,369					3,450,399
5		ŠPD Unsko-sanske šume		17,653					17,653
UKUPAN IZNOS KM									3,572,416
		Privredna društva u Bosni i Hercegovini		12,870					12,870
				15,791					15,791
				5,802					5,802
UKUPAN IZNOS KM									34,463

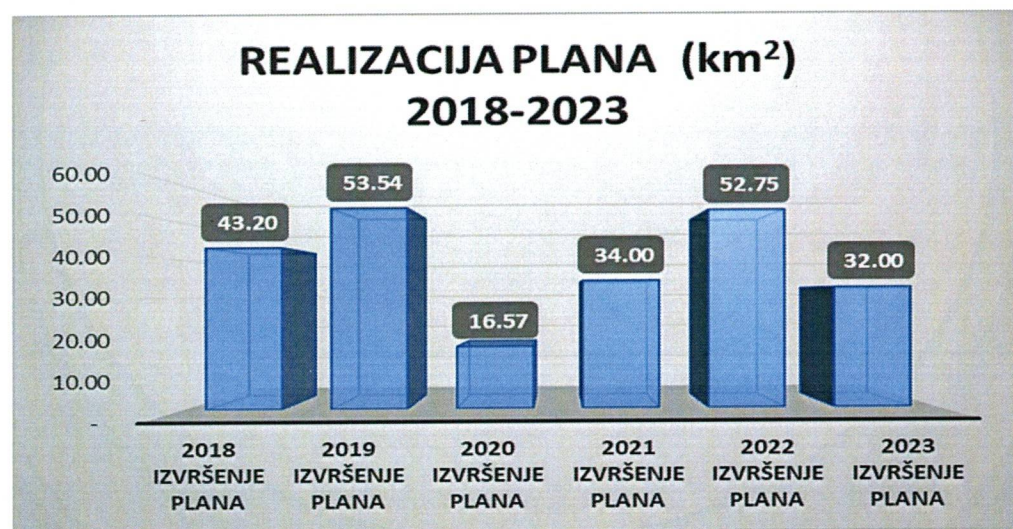
1	MEĐUNARODNE ORGANIZACIJE	EVROPSKA UNIJA	1,760,245						1,760,245
2		UNDP		247,656	1,346,370	8,874	54,818		1,657,718
3		Međunarodni Komitet Crvenog Krsta/Križa u BiH	60,528	6,000	34,810	73,400	85,401	177,775	437,914
4		EUFOR	30,420	30,420	30,420	18,330	18,330	29,500	157,420
UKUPAN IZNOS KM									4,013,297
1	ITF I AMBASADE DIREKTNO	International Trust Found (ITF) (Njemačka, USA, Japan, Korea, Češka i dr.)	4,911,673	4,128,046	3,170,457	3,976,260	2,759,675	2,991,599	21,937,710
2		Savezna Republika Njemačka	1,618,500	2,053,622	3,912,000				7,584,122
3		Vlada Švicarske	1,151,030	730,161					1,881,191
4		Ambasada USA	3,216,126	1,053,680	1,722,830				5,992,636
5		Ambasada Japana	680,362	206,975					887,337
UKUPAN IZNOS KM									46,309,590
1	NEVLADINE ORGANIZACIJE	MAG BiH			4,098,277	4,648,572	5,127,023	1,654,168	15,528,040
2		Udruženje Centar za obuku pasa za otkrivanje mina u BiH (MDDC)					992,987	764,752	992,987
3		NVO Stop Mines	10,000						10,000
4		NVO Posavina bez mina		10,000					10,000
5		NPA (Norveška, Njemačka, Švicarska i Telethon)	5,478,275		7,025,079	6,702,980	6,312,413	6,676,372	32,195,119
6		Domaći donatori (UDAS)		662,693					662,693
7		Fondacija Svijet bez mina (WOM)	199,727						199,727
UKUPAN IZNOS KM									49,598,566
		UKUPNO OD 2018. DO 2023. GODINE	38,110,540	26,887,395	36,572,179	30,572,991	31,653,179	30,475,396	194,271,680

Centar za uklanjanje mina u Bosni i Hercegovini (udaljem tekstu:BHMAC) u najvećem broju slučajeva nema informacija o planiranim donatorskim sredstvima za protivminske aktivnosti. U tabeli u nastavku su prikazani poznati izvori finansiranja i finansijska sredstva za 2024.godinu. Napomena, projekt deminiranja u okviru IPA-Instrument for Pre-Accession Assistance EU (Instrument prepristupne pomoći)-IPA III implementirat će se u periodu od u naredne tri godine, tako da se finansijska sredstva odnose na tri godine. Također, očekivano vrijeme implementacije projekta deminiranja desne obale rijeke Save je 2025.godina.

Izvor finansiranja	Projekt/aktivnost	Vrijednost u KM
Proračun institucija BHMAC	Ukupni troškovi	8.033,000
Proračun institucija Oružane snage Bosne i Hercegovine	Deminiranje	2.000,000
Vlada Federacije Federalna uprava civilne zaštite	Deminiranje, zaštita i spašavanje	5.000,000
Vlada Republike Srpske Republička uprava civilne zaštite	Deminiranje	3.880,000
Ministarstvo civilnih poslova Bosne i Hercegovine	„Sufinansiranje protivminskih akcija u Bosni i Hercegovini“	100,000
IPA-Instrument for Pre-Accession Assistance EU	Deminiranje	19.558,300
Investicioni okvir za Zapadni Balkan	Deminiranje desne obale rijeke Save	15.959,572
Gradovi i općine u Bosni i Hercegovini	Deminiranje	1.332,500
	Ukupno:	55.863,372

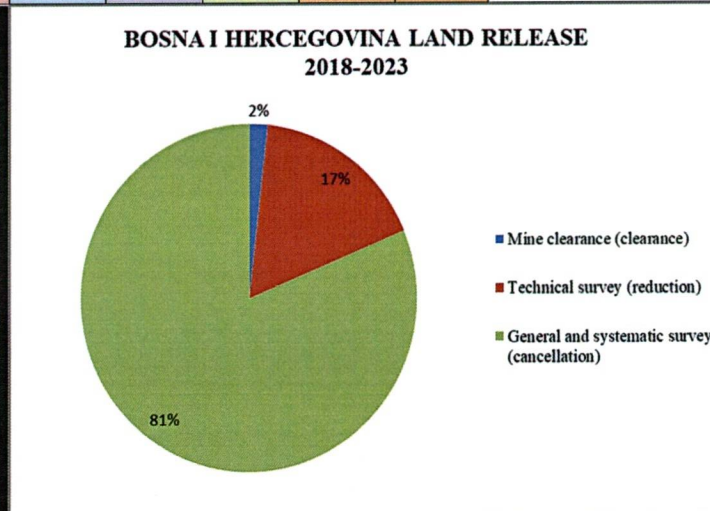
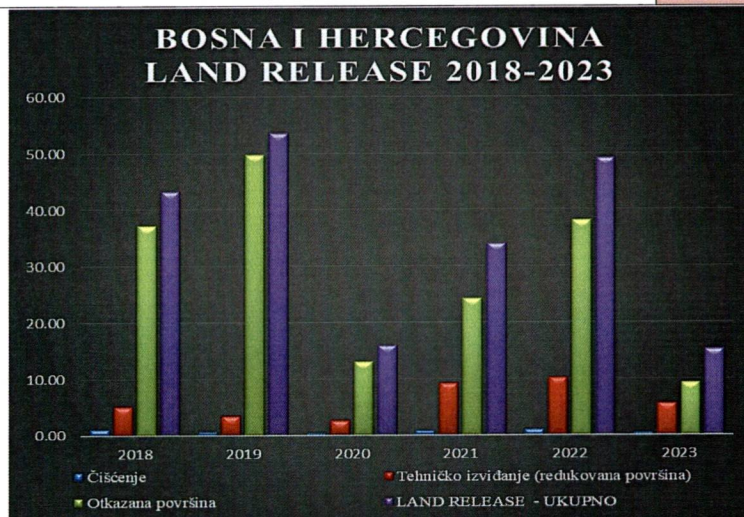
U tabeli u nastavku je dat pregled planiranih i realiziranih aktivnosti za period 2018-2023.godina.

Godine	PLAN I REALIZACIJA PLANA 2018-2023											
	2018 plan	2018 izvršenje plana	2019 plan	2019 izvršenje plana	2020 plan	2020 izvršenje plana	2021 plan	2021 izvršenje plana	2022 plan	2022 izvršenje plana	2023 plan	2023 izvršenje plana
Površina km ²	112.00	43.20	126.00	53.54	111.00	16.57	142.40	34.00	142.40	52.75	126.40	32.00
Izvršenje %	39%		42%		15%		24%		37%		25%	

U tabeli u nastavku su prikazani rezultati vraćanja površine upotrebom tehničkih metoda za period 2018-2023.godine.

BOSNA I HERCEGOVINA LAND RELEASE 2018-2023							UKUPNO	
Metod km ²	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2018-2023	%
Čišćenje	0.93	0.53	0.29	0.67	0.92	0.36	4	2%
Tehničko izviđanje (redukovana površina)	5.04	3.31	2.57	9.14	10.12	5.50	36	17%
Otkazana površina	37.24	49.70	13.03	24.19	38.10	9.26	172	81%
LAND RELEASE - UKUPNO	43.20	53.54	15.90	34.00	49.14	15.12	211	
Sumnjiva površina na kraju godine	1018	965	956	922	869	838		

U tabeli u nastavku prikazan je plan aktivnosti BHMAL za period 2024-2027. godina. Također, za isti period prikazana su planirana finansijska sredstva BHMAL koja će biti utrošena kroz dva programa, Program 1. Planiranje i projektovanje i Program 2. Osiguranje kvaliteta protivminskog djelovanja. Radi se o planiranim finansijskim sredstvima u koja su uračunati svi troškovi BHMAL. 2024.godina je usklađena sa Strategijom protivminskog djelovanja za period 2018-2025.godine, usvojenom od strane Vijeće ministara Bosne i Hercegovine je na 176. sjednici održanoj 05.08.2019.godine, („Službeni Glasnik BiH“ broj: 70/19). Predmetni plan vraćanja površine veličine od 145,40 km² sadržan je u Planu deminiranja Bosne i Hercegovine za 2024. godinu, Programu rada BHMAL za 2024. godinu i Srednjoročnom planu rada BHMAL za period 2024-2026. godine. U postupku revizije Strategije protivminskog djelovanja za period 2018-2025.godine, izvršena je analiza raspoloživih deminerskih kapaciteta te ostalih okolnosti koje utiču na proces protivminskog djelovanja u Bosni i Hercegovini. Na osnovu te analize izvršena je realna procjena mogućnosti vraćanja površine na godišnjem nivou čija veličina iznosi 75km². Na osnovu izvršene analize i procjene sačinjeni su i Elementi za izradu Srednjoročnog programa rada Vijeća ministara Bosne i Hercegovine za period 2025 - 2027. godine.

Srednjoročni cilj	Programi	Institucija	Pokazatelj	Jedinica mjerenja (% , broj ili opisno)	Polazna vrijednost pokazatelja godina 2024	Ciljana vrijednost pokazatelja godina 2025	Ciljana vrijednost pokazatelja godina 2026	Ciljana vrijednost pokazatelja godina 2027	Troškovi 2024.godina	Procijenjeni ukupni troškovi za 2025.-2027. godinu	Troškovi 2024-2027.godina
Osigurati uslove za kontinuirano deminiranje u BiH		BHMAL	Smanjenje minski sumnjivog područja	Broj MSP	72	38	38	38	8.033,000,00	27.013,000,00	35.046,000,00
	Program 1. Planiranje i projektovanje protivminskog djelovanja	BHMAL	Vraćena površina	km ²	145,40	75	75	75	1.607,000,00	5.408,000,00	7,015,000,00
			Obradena površina	km ²	70,50	70,50	70,50	70,50	1.607,000,00	5.408,000,00	7,015,000,00
			Broj znakova	kom	7500	4500	4500	4500	1.607,000,00	5.405.000,00	7.012.000,00
	Program 2. Osiguranje kvaliteta protivminskog djelovanja	BHMAL	Broj nadzora	kom	4000	4000	4000	4000	1.607,000,00	5.396.000,00	7.003,000,00
			Broj ovlaštenja i akreditacija	kom	1632	1700	1700	1700	1.605,000,00	5.396.000,00	7.001,000,00

U tabeli u nastavku prikazan je plan vraćanja površine za 2025. i 2026. godinu. U postupku revizije Strategije protivminskog djelovanja za period 2018-2025.godine, izvršena je analiza raspoloživih deminerskih kapaciteta te ostalih okolnosti koje utiču na proces protivminskog djelovanja u Bosni i Hercegovini. Na temelju te analize izvršena je realna procjena mogućnosti vraćanja površine na godišnjoj razini čija veličina iznosi 75km². Na osnovu izvršene analize i procjene sačinjeni su i Elementi za izradu Srednjoročnog programa rada Vijeća ministara Bosne i Hercegovine za period 2025 - 2027. godine. Prema navedenom planu, u slučaju njegove potpune realizacije veličina sumnjive površine u Bosni i Hercegovini na kraju 2026. godine, odnosno u januaru 2027. godine bi iznosila 542,89 km². To bi u suštini predstavljalo obavezu Bosne i Hercegovine za podnošenje novog zahtjeva za produženje roka prema članku 5. Konvencije o zabrani upotrebe, stvaranja zaliha, proizvodnje i prijenosa protivpješadijskih mina i o njihovom uništavanju.

Godina	2024	2025	2026	Ukupno	Preostala sumnjiva površina na kraju 2026. godine u m ²
Veličina sumnjive površine na početku godine	838,290,000	692,890,000	617,890,000		542,890,000
Otkazana površina	121,280,000	60,000,000	60,000,000	241,280,000	
Redukovana površina	23,120,000	13,500,000	13,500,000	50,120,000	
Očišćena površina	1,000,000	1,500,000	1,500,000	4,000,000	
Vraćena površina	145,400,000	75,000,000	75,000,000	295,400,000	
Otkazivanje	83.00%	80.00%	80.00%	80.00%	
Redukovanje	16.00%	18.00%	18.00%	18.00%	
Čišćenje	1.00%	2.00%	2.00%	2.00%	

U tabeli u nastavku prikazana su finansijska sredstva za 2025 i 2026. godinu koja bi bila potrebna za izvršenje planiranih aktivnosti vraćanja površine. Podaci za 2024.godinu su u skladu sa Strategijom protivminskog djelovanja za razdoblje 2018 - 2025.godine koja je usvojena od strane Vijeća ministara Bosne i Hercegovine je na 176. sjednici održanoj 5. 8. 2019.godine, („Službeni Glasnik BiH“ broj: 70/19).

Godina	Sumnjiva površina na početku godine u km ²	Vraćena površina godišnje u km ²	Primjena tehničkih metoda km ²	Prosječna cijena tehničkih metoda u KM po m ²	Finansijska sredstva BHMACH mil/KM	Ostala finansijska sredstva potreba na izvršenja plana mil/KM	Ukupna finansijska sredstva potreba na izvršenja plana, mil/KM
2024-u skladu sa Strategijom	838,29	145,40	11,39	3,00	5,9	37,20	43,10
2025	692,89	75	15,00	3,49	9	52,35	61,35
2026	617,89	75	15,00	3,49	9	52,35	61,35

Prilog III

**Strategije protivminskog djelovanja Bosne i Hercegovine
revidirani dokument za period 2025 - 2027. godina**

Plan realizacije strateškog cilja 4 - upozoravanje na mine

1. Raspoloživi resursi deminerskih organizacija

Sa pregledom stanja u aprilu 2024. godine Bosna i Hercegovina ima 12 akreditovanih organizacija za upozoravanje na mine, od toga 1 komercijalna kompanija, 7 nevladinih i 4 vladine organizacije koje uz Snage Evropske unije (u daljem tekstu:EUFOR) i Međunarodna organizacija za migracije (u daljem tekstu:IOM) realizuju upozoravanje na mine kroz javno informisanje, edukaciju ugroženih i ostalih grupa stanovništva, kao i kroz povezivanje protivminskih akcija sa ugroženim zajednicama. Raspoloživi kapaciteti upozoravanja na mine su dovoljni za realizaciju ovog strateškog cilja.

Red.br.	Organizacija	
1	KOMERCIJALNE ORGANIZACIJE	N&N IVŠA D.O.O
1	NEVLADINE ORGANIZACIJE	IN DEMINING
2		CENTAR ZA OBUKU PASA ZA OTKRIVANJE MINA
3		NGO POSAVINA BEZ MINA
4		NGO PRO VITA
5		NGO STOP MINES
6		NORWEGIAN PEOPLES AID (NPA)
7		MAG
1	VLADINE ORGANIZACIJE	FEDERALNA UPRAVA CIVILNE ZAŠTITE
2		DRUŠTVO CRVENOG KRIŽA/KRSTA BiH
3		ORUŽANE SNAGE BOSNE I HERCEGOVINE
4		REPUBLIČKA UPRAVA CIVILNE ZAŠTITE RS

Pregled akreditovanih organizacija, stanje april 2024. godine.

2. Posebni projekti upozoravanja na mine

2.1 Projekat upozoravanja na mine u osnovnim školama

Od 1996.godine, Centar za uklanjanje mina u Bosni i Hercegovini (u daljem tekstu BHMACH) u saradnji sa ostalim vladinim i nevladinim organizacijama provodi program Upozoravanja na opasnost od mina sa osnovnim ciljem da kroz edukaciju, informisanje putem medija ili direktnim kontaktom sa rizičnim ciljnim grupama, podigne svijest o opasnosti od mina, smanji mogućnost novih nesreća i ukaže na dugoročnost opasnosti od mina i eksplozivnih sredstava zaostalih iz rata. Posebna pažnja je uvijek bila posvećena edukaciji djece koja se uglavnom realizovala kroz vannastavne aktivnosti, ali i kroz predavanja u školama koje se nalaze u opštinama/gradovima koje su ugrožene minama. S obzirom na veliki problem mina i neeksplozivnih ubojnih sredstava u Bosni i Hercegovini realizovali smo kampanju upozoravanja na mine u svim osnovnim školama u Bosni i Hercegovini. Kampanja se realizovala u svim osnovnim školama u Bosni i Hercegovini u petim, šestim, sedmim, osmim i devetim razredima. Cilj nam je da kod djece u ovom uzrastu razvijemo svijest o opasnosti od mina i da ih naučimo modele ponašanja u opasnim situacijama. Isto tako prezentacija je izuzetno korisna nastavnicima prilikom pripreme i organizacije izleta i drugih aktivnosti u prirodi jer djeca, kao i svi ostali, vrlo često budi izložena ovoj opasnosti. Prezentacija se dodatno može koristiti i na roditeljskim sastancima kako bi se i roditelji upoznali sa ovom opasnošću. Do 2025.godine upozoravanje na mine će biti uvedeno u godišnji plan rada u svim osnovnim školama koji će se i dalje provoditi uz podršku BHMACH-a.

2.2. Projekat Digitalnog upozoravanje na mine

Posljednjih godina, s pojavom pandemije COVID - 19 i razvojem digitalnih tehnologija, BHMACH je u saradnji sa MAC stvarao inovativne načine za doseganje ugroženih zajednica putem interneta kao i jačanje aktivnosti digitalnog obrazovanja o opasnosti od mina.

Korištenje digitalnih kanala komuniciranja doprinosi da se poruke, koje spašavaju živote, mogu bolje i brže dijeliti te da što više ljudi može pristupiti informacijama kako bi zaštitili sebe i svoje porodice. Bosna i Hercegovina je digitalno povezana zemlja u kojoj je veliki potencijal za jačanje postojećeg upozoravanja na mine digitalnim upozoravanjem, budući da su 49,8% stanovništva Bosne i Hercegovine u dobi od 13+ aktivni korisnici Facebook-a.

2.3. Pojedinačni projekti upozoravanja na mine i takmičenje Misli mine

BHMACH sa Društvom Crvenog krsta/križa Bosne i Hercegovine kontinuirano održava takmičenje Misli Mine, počevši od školskih, opštinskih, regionalnih/kantonalnih zaključno sa entitetskim takmičenjima i državnim takmičenjem. Takmičenje se održava u sedmim razredima svih osnovnih škola u Bosni i Hercegovini. Pored toga DKCK Bosne i Hercegovine kao i druge akreditovane kompanije provode pojedinačne projekte upozoravanja na mine prema prioritetizaciji BHMACH-a.

2.4. EUFOR

Putem svojih LOT timova EUFOR konstantno provodi aktivnosti upozoravanja na mine za sve ugrožene kategorije stanovništva.

2.5. IOM-Upozoravanje populacije migranata

Ugrožene grupe obuhvaćene ovim zadatkom su migrantska populacija, osoblje IOM, kao i osoblje partnerskih organizacija koje sarađuje sa IOM-m, kako u Privremenim prihvatnim centrima tako i na terenu putem svojih mobilnih timova (Outreach Teams).

Naime, imajući u vidu trendove kretanja migranata kroz Bosnu i Hercegovinu na svom putu prema zemljama srednje i zapadne Evrope, IOM kao međunarodna organizacija koja djeluje u Bosni i Hercegovini i blisko sarađuje sa državnim institucijama, te zajednički sa njima radi na poboljšanju uslova boravka migranata, zaštititi i njihovoj bezbjednosti kao jednog od najvažnijih segmenata, je pokrenula projekat Upozoravanja na mine i neeksplozirana ubojita sredstva sa BHMACH putem certifikovanih i akreditovanih instruktora za upozoravanje na opasnost od mina. Migranti na svom putu kroz Bosnu i Hercegovinu u svom nastojanju da dođu do cilja se izlažu visokom riziku i velikoj opasnosti i da se nađu u minsko sumnjivim područjima. Privremeni prihvatni centri se nalaze na području Sarajeva i Bihaća a pored toga postoje i mnogi improvizovani centri koje migranti koriste u tranzitu ili u pripremi za ilegalni izlazak iz Bosne i Hercegovine. IOM locira ovakve kampove sa svojim mobilnim timovima, te istima pruža pomoć i dostavlja osnovne životne potrepštine. S obzirom na to da se ovi kampovi formiraju na mjestima odakle migranti mogu brže pokušati prijeći granicu, vrlo često su u blizini minski sumnjivih područja, te su njihovi mobilni timovi koji pružaju pomoć izloženi riziku, a tako i migranti.

Prilog IV

**Strategije protivminskog djelovanja Bosne i Hercegovine
revidirani dokument za period 2025 - 2027. godina**

Lista učesnika

Prva radionica na temu revizije Strategije protivminskog djelovanja Bosne i Hercegovine za period 2018-2025.godina održana je u martu 2024. godine. U maju 2024. godine Centar za uklanjanje mina u Bosni i Hercegovini organizovao je radne sesije po grupama za svaki od pet strateška cilja. Relevantni akteri su na sesijama razmatrali predstavljeni nacrt strateških i operativnih ciljeva, polazišta, pokazatelje i prijedloge ciljanih stanja. Nakon toga, revidiran strateški dokument dostavljen svim učesnicima na komentar prije dostavljanja dokumenta Komisiji za deminiranje u Bosni i Hercegovini i Vijeću ministara Bosne i Hercegovine na usvajanje. Lista učesnika u postupku revizije strateškog dokumenta data je u tabeli u prilogu.

Red. br.	Organizacija	Broj učesnika
1.	Centar za uklanjanje mina u Bosni i Hercegovini-BHMAC	9
2.	Oružane snage Bosne i Hercegovine	2
3.	Federalna uprava civilne zaštite	2
4.	Republička uprava civilne zaštite Republike Srpske	2
5.	Norwegian People's Aid – NPA	3
6.	The Mines Advisory Group-MAG	2
7.	Posavina bez mina	2
8.	Društvo Crvenog krsta/križa Bosne i Hercegovine	1
9.	Crveni krst Republike Srpske	1
10.	Crveni križ Federacije Bosne i Hercegovine	1
11.	Organizacija amputiraca Republike Srpske-UDAS	1
12.	EUFOR	3